

Авлигатай тэмцэх газрын зөвлөмжийн хэрэгжилт

2019.10.25

Булган сум

№	Зөвлөмж	Зөвлөмжинд дурдсан асуудал, арга хэмжээ	Хэрэгжүүлсэн ажил, арга хэмжээ/асуудал бүрээр/	Дүн шинжилгээ	Цаашид авах арга хэмжээ
Нэг. 2018 онд хүргүүлсэн ЗӨВЛӨМЖ					
1	<p>1. Зөвлөмж</p> <p>Нийтийн албанд томилогдохоор нэр дэвшсэн этгээдийн хувийн ашиг сонирхлын урьдчилсан мэдүүлгийг хянуулахгүйгээр томилох, томилсны дараа хянуулах зөрчлийг таслан зогсоох</p>	<p>НАНБХАСЗАСЗУСТХуулийн 23.5, 23.6 дахь хэсэгт заасны дагуу эрх бүхий байгууллага, албан тушаалтан нийтийн албанд томилогдохоор нэр дэвшсэн этгээдийн хувийн ашиг сонирхлын урьдчилсан мэдүүлэг ХАСУМ-ийг АТГазарт хүргүүлж, тухайн албан үүргийг хэрэгжүүлэхэд ашиг сонирхлын зөрчил үүсэх эсэхийг хянуулсны дараа тухайн албан тушаалд томилох үүрэгтэй боловч нэр дэвшигчийн ХАСУМ-ыг хянуулахгүйгээр томилох, томилсны дараа хянуулдаг зөрчил давтагдсан хэвээр байна. Тухайлбал Булган аймгийн хэмжээнд 2016-2017 онд нийтийн албанд томилогдсон 117 албан тушаалтнаас 15 албан тушаалтны ХАСУМ-ийг хянуулаагүй томилсон, 34 албан тушаалтныг томилсны дараа ХАСХОМ гаргах боломжгүй тул түүнээс үүдэн гарах үр дагаврыг анхаарч ажиллах</p>	<p>Авлигатай тэмцэх газраас ирүүлсэн зөвлөмжийг хэрэгжүүлэх үүднээс байгууллагуудад ажил сайжруулах, зөрчил арилгах талаар үүрэг чиглэлийг өгч хэрэгжилтэд хяналт тавин ажиллаж байна.</p> <p>Мөн 2018 онд шинээр томилогдсон болон түр үүрэг гүйцэтгэгч 28 албан хаагчийн ХАСХОМ-ийг хуулийн хугацаанд нь гаргуулж бүртгэсэн. Авлигын эсрэг хууль болон холбогдох хууль тогтоомжийн сурталчлах, урьдчилан сэргийлэх сургалтыг 3 удаа зохион байгуулж 200 гаруй албан хаагч, 30 гаран мэдүүлэгч нарыг хамруулан хийлээ.</p>		
2	<p>2. Зөвлөмж</p> <p>Нийтийн албан тушаалд томилогдсноос хойш хуульд заасан хугацаанд ХАСХОМ гарагаж хэвшүүлэх, хугацаандаа гаргаагүй албан тушаалтанд хариуцлага тооцож байх, түүнд тавих хяналтыг сайжруулах.</p>	<p>Авлигын эсрэг хуулийн 10.3 дахь хэсэг, НАНБХАСЗАСЗУСТХ-ийн 23.3-т заасны дагуу мэдүүлэг гаргагч албан тушаалтан ХАСХОМ-ээ тухайн албан тушаалд сонгогдсон буюу томилогдсон өдрөөс хойш 30 хоногийн дотор, цаашид тухайн албан тушаалыг хашиж байгаа хугацаандаа жил бүрийн 02 сарын 15-ны дотор шинэчлэн гаргах үүрэгтэй. Аймгийн хэмжээнд 2016 онд томилогдсон 12 албан тушаалтан, 2017 онд 8 албан</p>	<p>2018 онд ХАСУМ хянуулаагүй томилогдсон, хуулийн хугацаанд ХАСХОМ мэдүүлээгүй, нуун дарагдуулсан зөрчил гаргасан сумдын Эрүүл мэндийн төвийн эрхлэгч нарт хуулийн дагуу томилох эрх бүхий албан тушаалтнаар сахилгын шийтгэл ногдуулсан. Дээрх нэр бүхий сумдын Засаг дарга нарт зөрчлийг мэдсээр байж нуун дарагдуулсан, холбогдох хуулиар хүлээсэн үүргээ хангалтгүй</p>		

		<p>тушаалтан дээр дурдсан үүргээ биелүүлээгүй буюу томилогдсон өдрөөс хойш хуулийн хугацаанд ХАСХОМ мэдүүлээгүй зөрчлийг гаргажээ.</p> <p>Дээрх дурдсан үүргээ биелүүлээгүй албан тушаалтанд НАНБХАСЗАСЗУСТХ-ийн 29.2.1, 29.2.2, Авлигын эсрэг хуулийн 19.8.1-д заасан шийтгэлийг тус тус ногдуулах зохицуулалтыг мөрдөж ажиллах шаардлагатай байна.</p>	<p>хэрэгжүүлсэнгэж үзэн Тэшиг, Орхон, Бугат, Бүрэгхангай, Сэлэнгэ, Баян-Агт сумын Засаг дарга нарт сахилгын шийтгэл ногдуулан ажил сайжруулах чиглэлийг хүргүүлэн хяналт тавин ажиллаж байна.</p> <p>Мөн дээрх сумдын эрх бүхий тушаалтнуудад ажлын хариуцлага алдсан, хяналт тавьж арга зүйгээр хангаагүй үндэслэлээр сануулах, цалингийн хувь бууруулах арга хэмжээг тооцсон байна.</p>		
3	<p>3. Зөвлөмж</p> <p>Албан тушаалтан албан үүргээ /захиргааны акт гаргах хяналт, шалгалт хийх хариуцлага хүлээлгэх гэрээ байгуулах, эдгээрийг хэлэлцэх, бэлтгэх, оролцох/ гүйцэтгэхэд ашиг сонирхлын зөрчил үүссэн, эсхүл үүсч болзошгүй тохиолдолд ашиг сонирхлын зөрчлийн мэдэгдэх, тайлбар гаргаж ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх үүргийг биелүүлж ажиллах, түүнд тавих хяналтыг сайжруулах.</p>	<p>НАНБХАСЗАСЗУСТХ-ийн 8 дугаар зүйлд заасны дагуу үнэлгээний хорооны гишүүн болон албан тушаалтан захиргааны шийдвэр гаргах, удирдах, хяналт тавих, шалгалт хийх, хариуцлага хүлээлгэх, гэрээ байгуулах, эдгээрийг хэлэлцэх, бэлтгэх, оролцохын өмнө ашиг сонирхлын зөрчилгүй гэдгээ илэрхийлсэн мэдэгдэл гаргах, ашиг сонирхлын зөрчилтэй гэж ойлгогдохуйц нөхцөл байдал үүсвэл тухай албан тушаалтан уг нөхцөл байдалд бичгээр тайлбар хийж, эрх бүхий байгууллага, албан тушаалтанд хүргүүлж байхаар тусгасан. Тухайлбал: нийтийн албан тушаалтан ашиг сонирхлын зөрчил үүсч болзошгүй нөхцөлд дээрх хуулийн 8.2, 8.6 дахь хэсэгт заасны дагуу “Ашиг сонирхлын зөрчилгүй гэдгээ илэрхийлэх, зөрчил үүссэн тухай мэдэгдэл”-ийг эрх бүхий байгууллага, албан тушаалтанд хүргүүлж шийдвэрлүүлэх үүргээ биелүүлдэггүй зөрчлийг илрүүлж, ажлын хэсэг тус аймагт ажиллах явцдаа мөн хуулийн 29.2.2-т заасан хариуцлагыг тооцуулсан.</p>	<p>Аймгийн хэмжээнд ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх мэдэгдэл тайлбарыг худалдан авах ажиллагаатай холбоотой 285, аймгийн Засаг даргын Тамгын газрын дотоод худалдан авах ажиллагаатай 20, барилга, их засварын ажилтай холбоотой 53 мэдэгдэл тайлбарыг гаргуулан авсан байна. Албан хаагчдад тухай бүр ашиг сонирхлын зөрчил, үүсч болзошгүй эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх үүднээс мэдэгдэл тайлбарыг тухай бүр гаргаж байх талаар арга зүйн зөвлөмжийг өгч хэвшлээ.</p> <p>2018 онд дээрх төрлийн зөрчил гараагүй.</p>		

		Иймд НАНБХАСЗАСЗУСТХууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг хангуулах, нийтийн албан тушаалтнууд ашиг сонирхлын зөрчилгүй талаар мэдэгдэл, тайлбар гаргах, түүнийг хянах шийдвэрлэх талаар хууль, журмыг хэрэгжүүлж буй байдалд хяналт тавих, шаардлагатай сургалтыг үе шаттай зохион байгуулах, мөн албан тушаалтны ХАСХОМ-ийг бүртгэх, хадгалах эрх бүхий албан тушаалтан /ЭБАТ/-ыг тогтвор суурьшилтай ажиллуулах шаардлагатай.		
4	4. Зөвлөмж Иргэнийг хуульд заасан болзол, журмын дагуу төрийн албанд орох адил тэгш боломжоор хангах, төрийн албан тушаалын сул орон тоог нөхөхдөө хууль тогтоомжийн дагуу мэргэшлийн шалгалт өгөөгүй, төрийн албаны нөөцөд бүртгэгдээгүй иргэнийг томилдог зөрчлийг таслан зогсоож, давтан гаргахаас урьдчилан сэргийлэх, шинээр болон дэвшүүлэн томилохдоо мерит зарчмыг удирдлага болгон ажиллах.	Төрийн албан тухай хуулийн 35.1.6, УИХ-ын 2003 оны 13 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Төрийн жинхэнэ албаны удирдах албан тушаалд томилогдох ажилтныг сонгон шалгаруулах журам”, ЗГ-ын 2011 оны 62 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Төрийн жинхэнэ албан хаагчийн албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэх журам”-ын хэрэгжилт хангалтгүй байна. Тухайлбал: Булган аймгийн хэмжээнд 2016, 2017 онд төрийн жинхэнэ болон удирдах албан тушаалын 124 орон тоог нөхөхдөө төрийн жинхэнэ албан тушаалд анх орох иргэний мэргэшлийн шалгалт болон ямар нэгэн сонгон шалгаруулалтгүйгээр 2016 онд 7, 2017 онд 5 албан хаагчийг тус тус томилсон нь Төрийн албаны тухай хууль тогтоомжийг зөрчсөн байна.	2018 онд аймгийн Засаг даргын захирамжаар Хөгжимт жүжгийн театрын дарга, аймгийн Засаг даргын Тамгын газрын даргын албан тушаалд түр орлон гүйцэтгэгч, аймгийн Засаг даргын Тамгын газрын даргыг томилон ажиллуулсан. Дээрх албан тушаалтнуудыг тухайн салбар, байгууллагад ажиллаж байгаа албан хаагчдаас томилон ажиллуулж байна. Аймгийн Засаг даргын Тамгын газрын даргын шийдвэрээр Гадаад харилцааны бодлого зохицуулалт хариуцсан мэргэжилтэн, Байгаль орчин аялал жуулчлал, уул уурхайн бодлого хариуцсан мэргэжилтэн, Хяналт шинжилгээ үнэлгээний мэргэжилтэн, Хөдөө аж ахуйн бодлого зохицуулалт хариуцсан мэргэжилтэн, Барилга хот байгуулалтын бодлого зохицуулалт хариуцсан мэргэжилтэн, Нутгийн захиргаа, дотоод ажил хариуцсан мэргэжилтний сул орон тоонд түр орлон гүйцэтгэгч томилон ажиллуулсан.	

			<p>Монгол улсын Засгийн газрын 2018 оны 08 дугаар сарын 22-ны өдрийн “Төрийн албаны сахилга хариуцлага, дэг журмыг чангатгах тухай” 258 дугаар тогтоолоор үүрэг болгосны дагуу түр орлон гүйцэтгэгч ажиллуулж байгаа зөрчлийг арилгах үүднээс дээрх албан тушаалын сул орон тоог нөхөх захиалгыг Төрийн албаны зөвлөлийн Булган аймаг дахь салбар зөвлөлд хүргүүлсэн.</p> <p>Тус салбар зөвлөлөөс 2018 оны 10 дугаар сарын 16-ны байдлаар аймгийн Хөгжимт жүжгийн театрын даргын сонгон шалгаруулалтыг холбогдох хууль, тогтоомжийн дагуу зохион байгуулж, дүнг аймгийн Засаг даргад хүргүүлж, сонгон шалгаруулалтад тэнцсэн иргэнийг томилоод байна.</p> <p>Аймгийн Засаг даргын Тамгын газрын албан бичгээр түр орлон гүйцэтгэгчээр ажиллаж байгаа 6 мэргэжилтний сул орон тоог нөхөх захиалгыг Төрийн албаны зөвлөлийн Булган аймаг дахь салбар зөвлөлд хүргүүлсэн.</p> <p>Байгаль орчин аялал жуулчлал, уул уурхайн бодлого хариуцсан мэргэжилтэн, Хяналт шинжилгээ үнэлгээний мэргэжилтэний сул орон тоог төрийн жинхэнэ албанд анх орох иргэний нөөцөд бүртгэлтэй иргэдээс томилсон.</p> <p>Гадаад харилцааны бодлого зохицуулалт хариуцсан мэргэжилтэн, Хөдөө аж ахуйн бодлого зохицуулалт хариуцсан мэргэжилтэн, Барилга хот байгуулалтын бодлого зохицуулалт хариуцсан мэргэжилтэн, Нутгийн захиргаа,</p>	
--	--	--	--	--

			дотоод ажил хариуцсан мэргэжилтний сул орон тоонд нээлттэй сонгон шалгаруулалт зарлагдан 2018 оны 09 дүгээр сарын 27-ны өдөр шалгаруулалтыг хийж, дүнг Төрийн албаны зөвлөлд хүргүүлж, Төрийн албан зөвлөлийн 2018 оны 11 сарын 07-ны өдрийн 114 дугаар тогтоолыг үндэслэн томилсон.		
5	5. Зөвлөмж Төрийн албан хаагчдыг зөвхөн хуульд заасан үндэслэлээр ажлаас чөлөөлөх, үндэслэлгүйгээр ажлаас чөлөөлсний улмаас төсвийн хөрөнгийг үр ашиггүй зарцуулж байгаа зөрчлийг давтан гаргахаас урьдчилан сэргийлэх, хууль бус шийдвэр гаргасан тохиолдолд учруулсан хохирлыг буруутай албан тушаалтнаар нөхөн төлүүлэх асуудлыг Иргэний хууль, Захиргааны ерөнхий хуулийн дагуу шийдвэрлэх	Төрийн албан хаагчдыг үндэслэлгүйгээр ажлаас чөлөөлдөг зөрчил арилахгүй байна. Тухайлбал: Булган аймгийн хэмжээнд бүтэц, зохион байгуулалтын өөрчлөлтөөр 2016-2017 онд 14 албан хаагчийг чөлөөлж 36.322.733 төгрөгийн тэтгэмж, 3 албан хаагчийг шүүхийн шийдвэрийн дагуу эргүүлэн томилж, нөхөн олговорт улсын төсвөөс 13.106.434 төгрөгийг тус тус олгосон байна. Ажлаас үндэслэлгүй халагдсан, чөлөөлөгдсөн этгээдийг шүүхийн шийдвэрийн дагуу ажилд нь эргүүлэн томилж, ажилгүй байсан хугацааны цалин хөлс, нийгмийн даатгалын шимтгэл зэргийг захиргааны байгууллагаас нөхөн төлж, төсвийг үр дүнгүй зарцуулж, хохирол учруулж байгаа учраас хууль бус шийдвэр гаргасан буруутай албан тушаалтнаар хохирлыг буцааж төлүүлж барагдуулах талаар арга хэмжээ зохион байгуулах шаардлагатай. Захиргааны ерөнхий хуулийн 103.1, мөн Иргэний хуулийн 498.5 дахь заалтын хэрэгжилтийг хангуулах талаар удирдлага, зохион байгуулалтын арга хэмжээ авч ажиллах нь зүйтэй байна.	Төрийн албаны зөвлөлийн салбар зөвлөлд төрийг хохиролгүй болгох талаар санал, хүсэлт гомдол ирээгүй байна. 2018 оны 10 дугаар сарын байдлаар аймгийн Засаг даргын шийдвэрээр Музейн даргыг үүрэгт ажлаас нь чөлөөлж, шүүхийн шийдвэрээр 2018.10.15-ны Б/85 захирамжаар ажилд нь томилсон.		
6	6. Зөвлөмж	НАНБХАСЗАСЗУСТХ-ийн 17-р зүйлд хандив санхүүгийн туслалцаа авах,	2018 оны байдлаар аймгийн хэмжээнд нийтийн албан		

	<p>Албан тушаалтан, төрийн болон нутгийн захиргааны байгууллага, нутгийн өөрөө удирдах байгууллага нийтийн хэрэгцээнд зориулан иргэн, хуулийн этгээдээс бэлэг, бусад санхүүгийн туслалцаа, хандив авах, хүсэхийг хориглосон хууль тогтоомжийг мөрдөж ажиллах.</p>	<p>хүсэхийг хориглосон хязгаарлалтыг нийтийн албан тушаалтан мөрдөж ажиллах үүрэгтэй. Гэтэл Булган аймгийн Засаг даргын орлогч нь 2017 оны 09 дүгээр сарын 05-ны өдрийн 02/1128 дугаар албан бичгээр аймгийн аймгийн ИТХТ-ийн 2017 оны 02 сарын 17-ны өдрийн “80 жилийн ойг угтаж хийх бүтээлч ажлын жагсаалт, төлөвлөгөө батлах тухай” 36 дугаар, 2017 оны 06 сарын 22-ны өдрийн “Данс нээх тухай” 89 дүгээр тогтоолын дагуу нутгийн иргэдээс хандив цуглуулах арга хэмжээг 2017 оны 09 сараас эхлэн зохион байгуулахаар төлөвлөж, байгууллага иргэдэд хандан уриалга гарган хүргүүлж, байгууллагын удирдлага 500.000 төгрөг, дэд дарга 300.000 төгрөг, хэлтэс, тасгийн дарга 150.000 төгрөг, ажилтан албан хаагчдаас 3 өдрийн цалин, малчин өрхүүдээс малын тооноос хамааруулан 10.000-1.000.000 төгрөг, бусад өрх бүрээс 10.000 төгрөг гэсэн жишгийг баримтлан хандив цуглуулах аяныг зохион байгуулах чиглэлийг өгчээ. Дээрх үйл ажиллагааны хүрээнд 2017 оны 11 сарын 17-ны өдрийн байдлаар Хас банкинд нээсэн “Булган-80” хандивын дансанд мөнгөн хөрөнгө цуглуулсан, түүнчлэн зарим хуулийн этгээдээс хандив, санхүүгийн дэмжлэг үзүүлэхийг шаардсан зэрэг асуудал нь Авлигын эсрэг хууль, НАНБХАСЗАСЗУСТХууль тогтоомжийг зөрчсөн байна. Иймд дээрх зөрчлийг таслан зогсоох, дахин гаргахгүй байх, холбогдох хууль тогтоомжийг мөрдөж ажиллах шаардлагатай.</p>	<p>тушаалтан нийтийн хэрэгцээнд зориулж иргэн, аж ахуйн нэгжээс санхүүгийн болон, бэлэг дурсгалын зүйл авсан тохиолдол гараагүй байна. Холбогдох хууль тогтоомжийг мөрдлөг болгон ажиллах талаар нутгийн захиргааны бүх шатны байгууллагуудад үүрэг чиглэл өгч ажиллалаа.</p>		
7	7. Зөвлөмж	Булган аймгийн ЗДТГ-аас 2017 онд Авлигатай тэмцэх үндэсний	Авлигтай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийн хэрэгжүүлэх		

	<p>Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөр, Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнд хариуцан болон хамтран хэрэгжүүлэхээр тусгагдсан арга хэмжээг зохион байгуулах, биелэлтийг хангаж ажиллах, үр дүнг цахим хуудсанд байршуулах, олон нийтэд мэдээлэх ажлыг хэвшүүлэх.</p>	<p>хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх хүрээнд хэрэгжүүлсэн гол ажил нь “Шударга Булган аян”, “Надад хэлэх үг байна” зэрэг сургалт сурталчилгаа, соён гэгээрүүлэх чиглэлээр арга хэмжээ зохион байгуулж ажилласан байна. Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрт дэвшүүлсэн зорилтуудыг хангах хүрээнд зөвхөн сургалт, соён гэгээрүүлэх арга хэмжээгээр хязгаарлахгүй үндэсний хөтөлбөрийн зорилт тус бүрийг хэрэгжүүлэхийн тулд бодитой, тодорхой ажил арга хэмжээг төлөвлөж цахим хуудсанд байршуулах, үр дүнтэй хэрэгжүүлэх, энэ чиглэлээр санаачлагатай ажиллах шаардлагатай. Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн тайланг Авлигатай тэмцэх газарт УИХ-ын тогтоолд заасан хугацаанд ирүүлж байх, уг тайланд төсөл, хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн үнэлгээ, дүгнэлтийг бодитой, үнэн зөв хийж, ИТХ-аар хэлэлцүүлж санал, дүгнэлтийг тусгаж байхыг анхаарах.</p>	<p>бусад төлөвлөгөөнд байгууллагатай хамтран гүйцэтгэх 27 арга хэмжээ тусгагдсан бөгөөд 2018 онд 80 хувийн гүйцэтгэлтэй хэрэгжүүлсэн байна. Аймгийн Засаг даргын Тамгын газрын цахим хуудас болон агентлагуудын цахим хуудсанд мэдээллийг тухай бүр оруулж иргэдэд мэдээллийг хүргэж байна. Аймгийн Засаг даргын дэргэдэх 21 агентлаг, 16 сум, 1 тосгон, төрийн өмчит аж ахуйн нэгж, сургуулиуд өөрсдийн цахим хуудсаар дамжуулан иргэдэд мэдээ, мэдээлэл тогтмол өгч байна. Мөн Сайхан Монгол телевиз, Булганы мэдээ сонин, FM102.5 радиогоор төвөөс алслагдсан иргэдэд мэдээллийг хүргэж байна.</p>		
8	<p>8. Зөвлөмж Төрийн үйлчилгээний нээлттэй байдлыг хангаж, цахим үйлчилгээг хөгжүүлэх, мэдээллийн цахим сан үүсгэж үйл ажиллагаандаа ашиглах замаар үйлчилгээний чанар хүртээмжийг сайжруулах чиглэлээр тодорхой арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх, үр дүнг олон нийтэд мэдээлэх ажлыг хэвшүүлэх.</p>	<p>Аймгийн хэмжээнд төрийн үйлчилгээг цахим хэлбэрт шилжүүлэх чиглэлээр зохион байгуулсан ажил, арга хэмжээ хангалтгүй байна. Энэ чиглэлээр аймгийн удирдлагаас санаачлагатай ажиллах шаардлагатай. Тухайлбал: аймгийн хэмжээнд ажиллаж буй нутгийн болон төрийн захиргаа, орон нутгийн өмчит хуулийн этгээдийн үйл ажиллагаанд холбогдох мэдээллийн цахим сан үүсгэх, тайлан мэдээг хүлээн авах, нэтгэх, дүн шинжилгээ хийх үйл ажиллагаанд цахим хэлбэрийг ашиглах боломжтой нөхцөлийг бүрдүүлэхэд анхаарч ажиллах шаардлагатай.</p>	<p>Төрийн үйлчилгээний шуурхай байдлыг хангах, иргэдэд хүртээмжтэй байдлыг дээшлүүлэх зорилгоор ТҮЦ машинаар 23 төрлийн лавлагаа мэдээлэл өгч байна. 2018 онд 3748 иргэнд лавлагаа мэдээлэл өгсөн байна. Аймгийн цахим хуудсаар дамжуулан иргэдэд нээлттэйгээр мэдээллийг хүргэж байна. Булган аймгийн албан ёсны вэб сайт www.bulgan.gov.mn-д баяжилт шинэчлэлтийг хийж татвар, улсын бүртгэл, газрын харилцаа, нийгмийн даатгал, нийгмийн халамжийн чиглэлийн үйлчилгээ авахдаа бүрдүүлэх</p>		

		<p>Түүнчлэн төсвийн хөрөнгөөр баригдсан барилга байгууламж, үл хөдлөх эд хөрөнгийн төсөв, гүйцэтгэсэн байгууллага баталгаат хугацаа, ашиглалтын байдлын талаар мэдээллийг цахим хэлбэрээр ил тод болгох, орон нутгийн өмчийн түрээсийн үйл ажиллагааны талаар мэдээлэл, тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчдийн зохих мэдээллийг ил тод болгох, тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчдийн зохих мэдээллийг ил тод болгох, тусгай зөвшөөрөл олгох, сунгах, мөн өргөдөл хүсэлтийг хүлээн авах, шийдвэрлэх, төрийн байгууллага болон тэдгээрээс үзүүлж буй үйлчилгээний чанар, хүртээмжийн талаар иргэд үнэлэх, тэдний санал хүсэлтийг цахимаар хүлээн авах нөхцөл боломжийг бүрдүүлэх асуудлыг судалж, шийдвэрлэх нь зүйтэй.</p>	<p>материалын дэлгэрэнгүй мэдээллийг тус сайтаас авах боломжтой боллоо. Аймгийн хэмжээнд вэб сайт ажиллуулж буй сум байгууллагуудын веб холбоосыг холбосноор иргэдэд илүү хялбар болж шинэчлэгдсэн. Булган амийгийн Засаг даргын Тамгын газар хуудас ажиллуулж иргэдэд мэдээллийг цаг тухайд нь хүргэж байна. Сум, агентлагуудын мэдээллийн ажилтнуудыг нэгтгэсэн мэдээллийн групп нээн мэдээлэл солилцох, түгээх ажлыг хялбарчиллаа. Аймгийн Засаг дарга болон холбогдох хэлтэс байгууллагын удирдлагууд Булган сумын ТББ, иргэд, байгууллага аж ахуй нэгжүүд, сонирхлын бүлгүүдтэй уулзалт зохион байгуулж, хийсэн ажлаа тайлагнадаг арга хэлбэрт шилжээд байна. Лхагва гараг бүр хуваарийн дагуу аймгийн удирдлагууд хэлтэс, агентлагийн дарга нар 70347034 дугаарын утсаар “Иргэдээ сонсьё” шууд нэвтрүүлэг хийж хэвшсэн. Төсвийн хөрөнгөөр баригдсан бүтээн байгуулалтын гүйцэтгэгч компани, нийт төсөвт өртөг зэрэг мэдээллийн Булган аймгийн Засаг даргын Тамгын газар пейж хуудас болон www.bulgan.gov.mn хуудсанд ил тод мэдээлж байна. Иргэдийн санал хүсэлт, байгууллагын үнэлгээний судалгааг мөн дээрх сайтаар хүлээн авч хяналт тавин ажиллалаа.</p>		
9	9. Зөвлөмж	Аймгийн ЗДТГ-ын гаргасан мэдээ, тайлантай танилцахад Ёс зүйн	Аймгийн Засаг даргын Тамгын газрын даргын 2018 оны		

	<p>Сахилга, ёс зүйн зөрчил болон өргөдөл, гомдолд дүн шинжилгээ тогтмол хийх, зөрчил дутагдлын шалтгаан нөхцөлийг арилга, урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ авах, ил тод байдлыг хангах арга хэмжээ авч ажиллах</p>	<p>хорооны хурал тогтмол хуралддаггүй, үйл ажиллагаа нь жигдрээгүй байна. Бүх тайлан мэдээ, бүртгэл цаасан хэлбэрээр, Төрийн албаны зөвлөлөөс баталсан загвараар шинэчлэн гаргаж Төрийн албаны зөвлөлд хүргүүлэдэг боловч дүн шинжилгээ хийж, түүнд тулгуурлан урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ авч хэрэгжүүлсэн байдал хангалтгүй байна.</p> <p>Ёс зүйн хорооны үйл ажиллагаа сургалт зохион байгуулах, мэдээ тайлан хүргүүлэхээр хязгаарлагдсан, ёс зүйн зөрчил, түүнийг шийдвэрлэсэн талаар мэдээллийн сан үүсгээгүй, олон нийтэд мэдээлэх нөхцөлийг бүрдүүлээгүй байна.</p> <p>Гарсан зөрчлийн хэлбэрийг авч үзвэл үүрэг даалгавар биелүүлээгүй, тайлан мэдээ хоцроосон, ажил тасалсан, хоцорсон, архи дан согтуурсан, хоорондоо маргасан, иргэдтэй зүй бус харьцсан зэрэг зөрчил нийтлэг гарчээ. Хүлээлгэсэн хариуцлагын дийлэнхийг сануулах, дараа нь цалин бууруулах гэсэн сахилгын шийтгэл эзэлж байна. Ажлаас халах шийтгэл ногдуулсныг шүүхээс эргүүлэн ажилд нь тогтоосон тохиолдол гарчээ.</p> <p>Аймгийн ЗДТГ-аас аймгийн хэмжээнд ёс зүйн гомдол, зөрчил, түүний шийдвэрлэлтэд дүн шинжилгээ хийж хэвшүүлэх, үүний тулд гомдол зөрчлийн агуулга, хэлбэрийг ангилан судлах, мэдээ, тайлангийн загварыг шинэчлэн боловсруулах, дүн шинжлэгээнд тулгуурлан зөрчлийн хэлбэр тус бүрт тохирсон урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг төлөвлөх, биелэлтэд хяналт тавьж ажиллах шаардлагатай.</p>	<p>тушаалаар Ёс зүйн хорооны бүрэлдэхүүн, албан хаагчдын ёс зүйн дүрмийг баталсан. Ёс зүйн хороо нь 2018 онд 2 удаа хуралдаж, ёс зүйн хорооны үйл ажиллагааны төлөвлөгөө, төрийн албан хаагчдын ёс зүйн зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх сургалт зохион байгуулах, аймгийн ЗДТГ-т ирсэн төрийн албан хаагчдын ёс зүй, харилцаа хандлагатай холбоотой өргөдөл гомдолд хийсэн дүн шинжилгээ зэрэг асуудлуудыг хэлэлцсэн.</p> <p>Ёс зүйн хорооны төлөвлөгөө, тайлан, гомдол, зөрчил шийдвэрлэлтийн талаар Булган аймгийн албан ёсны цахим хуудас, аймгийн Засаг даргын Тамгын газраас сумдад ажиллаж буй “Нүүдлийн Тамгын газар”, Булган сумын ИНХ-ын үеэр иргэдэд тус тус танилцуулан ил тод байдлыг ханган ажиллаж байна.</p>		
--	---	--	--	--	--

		Түүнчлэн ёс зүйн хорооны төлөвлөгөө, тайлан болон гомдол, зөрчил, шийдвэрлэлтийн талаар олон нийтэд мэдээлж байх, энэ зорилгоор мэдээлэх арга хэлбэр, стандартыг тогтоож өгөх болон ёс зүйн зөрчил, хариуцлагын мэдээллийн цахим сан үүсгэх, салбар хоорондын бүртгэл, хяналт, тайлагнах үйл ажиллагааг цахимжуулах нь оновчтой юм.			
10	10. Зөвлөмж Хуульд эрх олгоогүй байхад хэм хэмжээний актыг тогтоон мөрдүүлэх, хэм хэмжээний актын улсын нэгдсэн бүртгэлд бүртгүүлэхгүй байх, хуулиар хэм хэмжээний акт тогтоох эрхгүй этгээд дүрэм, журам батлан мөрдүүлж, иргэн хуулийн этгээдийн үйл ажиллагааг журамлах, төлбөр, хураамж тогтоох зэрэг зөрчил нийтлэг гарч байгааг таслан зогсоож арилгах, давтан гаргахаас урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг аймгийн хэмжээнд авч хэрэгжүүлэх.	АТГ-аас аймгуудын ИТХ, ЗДТГ-ын болон зарим сумдад ажиллахад хуулиар захиргааны хэм хэмжээний акт тогтоох эсвэл тухайн асуудлыг бүртгэлд бүртгүүлвэл зохих хэм хэмжээний актыг гаргасан, улсын нэгдсэн бүртгэлд бүртгүүлвэл зохих хэм хэмжээний акыг бүртгүүлээгүй дагаж мөрдүүлсэн, холбогдох хууль тогтоомжид нийцэхгүй зохицуулалт тусгасан, хуулиас давсан шаардлагыг тогтоосон, хууль бус төлбөр, хураамж, торгууль бий болгосон, мөн захиргааны актад хуулийн холбогдох заалтыг дурьдаагүй, шинэчлэн найруулагдсан болон хүчингүй болсон хууль /Засгийн газрын тогтоол, Сайдын тушаал/-ийг үндэслэсэн, иш татсан, бусад төрлийн зөрчлийг тухайн журмаар, түүнчлэн Үндсэн хуульд заасан зарчим, зохицуулалтыг зөрчсөн дүрэм, журам батлан мөрдүүлэх зөрчил нийтлэг илэрсэн болно. Иймд аймгийн ИТХ, ЗДТГ-аас энэ асуудлын хүрээнд дараахь зүйлсийг анхаарч ажиллах шаардлагатай байна. Үүнд: Аймгийн болон сумдын гаргасан эрх зүйн хэм хэмжээний актын хууль зүйн үндэслэл, түүнчлэн хэлбэрийн болон агуулгын шаардлагыг хангаж буй	Булган аймгийн Засаг даргын захирамжаар баталсан нийтээр дагаж мөрдөх хэм хэмжээний акт 2018 онд байхгүй байна. Өмнөх мөрдөж байсан аймгийн Засаг даргын захирамжаар баталсан 6 хэм хэмжээний актыг Захиргааны ерөнхий хуулийн дагуу эрх зүйн үйлчлэл зогссон тул хүчингүй болгож хэм хэмжээний актын улсын нэгдсэн сангаас хасуулсан. Сумын Засаг дарга нарын гаргасан эрх зүйн актын хууль зүйн үндэслэл, түүнчлэн хэлбэрийн болон агуулгын шаардлагыг хангаж буй эсэхэд хяналт тавих зорилгоор 10 сумын 1230 захирамжийг хянаж, зөвлөгөө өгч, хууль тогтоомжид нийцүүлэх ажлыг зохион байгууллаа.		

	<p>эсэхэд мониторинг хийж, хууль тогтоомжид нийцүүлэх ажлыг зохион байгуулах.</p> <p>Аймаг болон сумд, харъяа байгууллагуудын үйл ажиллагаанд мөрдөж буй нийт дүрэм журмыг эргэн нягталж иргэн, хуулийн этгээдийн үйл ажиллагааг журамласан, захиргааны хэм хэмжээний улсын нэгдсэн бүртгэлд бүртгүүлвэл зохих дүрэм журмыг эргэн нягталж иргэн, хуулийн этгээдийн үйл ажиллагааг журамласан, захиргааны хэм хэмжээний улсын нэгдсэн бүртгэлд бүртгүүлвэл зохих дүрэм журмыг Хууль зүй, дотоод хэргийн яаманд хянуулах бүртгүүлсний үндсэн дээр дагаж мөрдөх</p> <p>Тусгай зөвшөөрөлгүйгээр эрхэлж болох үйл ажиллагаанд элдэв зөвшөөрөл, гэрээ, гэрчилгээ, төлбөр хураамж гэх мэт баримт бичиг шаардах, олгох явдлыг таслан зогсоох, хууль тогтоомжоор хязгаарлаагүй тохиолдолд үйл ажиллагаа саадгүй явуулах нөхцлийг бүрдүүлэх.</p> <p>Тусгай зөвшөөрөл олгох үйл ажиллагаанд мөрдөх нарийвчилсан журмыг тогтоохдоо хууль тогтоомжид нийцэхгүй зүйл заалт тусгах хуульд зааснаас илүү хязгаарлалт, шаардлагыг тогтоох, өөр хууль тогтоомжоор зохицуулсан зөрчил, түүнд хүлээлгэх хариуцлагыг тухай журамд хамааруулж, давхар зохицуулах явдлыг таслан зогсоох, мөрдөж буй дүрэм журамд мониторинг хийж хууль тогтоомжид нийцүүлэх.</p> <p>Шаардлагагүй шат дамжлага үүсгэсэн, хуульд заагаагүй бүрдүүлэх материал, бичиг баримт шаардахыг зогсоох, төрийн байгууллага</p>			
--	--	--	--	--

		<p>хоорондын уялдаа, хамтын ажиллагааг сайжруулах замаар бүрдүүлэх баримт бичиг, шат дамжлагыг цөөрүүлэх.</p> <p>Аймгийн болон сумдын ИТХ-ын шийдвэрлэх эрх хэмжээний асуудлыг ИТХТ-ээр шийдвэрлэдэг, өөрчлөлт оруулдаг зэрэг зөрчил нийтлэг гарч байгааг таслан зогсоох, өмнөх шийдвэрүүдэд дүн шинжилгээ хийж, хууль тогтоомжид нийцүүлэх арга хэмжээг авах, холбогдох ажилтныг сургаж, чадвахижуулах, буруутай этгээдэд хариуцлага тооцож ажиллах.</p> <p>Аймгаас болон сумдаас аливаа төлбөр хураамж тогтоосон тушаал шийдвэрийн эрх зүйн үндэслэл, хураасан болон зарцуулалтын байдалд тавих хяналтыг сайжруулах зорилгоор аймгийн ЗДТГ-ын Хууль, эрх зүйн хэлтсээс бүртгэл мэдээллийн нэгдсэн сан үүсгэж, тусгайлан хяналт тавих, олон нийтэд мэдээлж ажиллах.</p>			
11	<p>11. Зөвлөмж</p> <p>Булган аймгийн Засаг даргын 2013 оны А/118 дугаартай захирамжийг хүчингүй болгож, Засаг даргын нөөц хөрөнгийг зориулалтын дагуу үр ашигтай зарцуулж ажиллах, сумдын Засаг даргын нөөц хөрөнгийг зориулалтын дагуу ашиглаж буй байдалд тавих хяналтыг сайжруулах</p>	<p>Төсвийн тухай хуулийн 11.1.19-д Засаг даргын нөөц хөрөнгийн зориулалтын нийтлэг журам тогтоох нь Санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүний бүрэн эрхэд хамаардаг. Хуульд заасны дагуу Сангийн сайдын 2012 оны 239 дүгээр тушаалаар “Засаг даргын нөөц хөрөнгийн зориулалт, зарцуулалтын нийтлэг журам”-ыг баталсан байдаг. Гэтэл Булган аймгийн Засаг даргын 2013 оны А/118 дугаар захирамжаар журам баталсан нь Санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүний бүрэн эрхийнхээ хүрээнд гаргасан шийдвэр, түүгээр зохицуулсан харилцааг давхардуулан журамласан нь хууль зөрчсөн байна.</p>	<p>Булган аймгийн Засаг даргын нөөц хөрөнгийн 2017 оны батлагдсан төсөв 818.046.2 сая төгрөг, гүйцэтгэл 807.088 сая төгрөг байна.</p> <p>Үүнээс: Засаг даргын нөөц хөрөнгийн зориулалт, зарцуулалтын нийтлэг журмын 2.1.3 дахь заалтыг үндэслэн баяр наадам тэмдэглэх зардалд 33.232 сая төгрөг, дэмжлэг, буцалтгүй тусламж 26.986 сая төгрөг, гадаад албан томилолтын зардалд 6.600 сая төгрөг, дотоод, гадаадын тэмцээн уралдаанд оролцох зардалд дэмжлэг 52.029 сая төгрөг, гадаад, дотоод зочин төлөөлөгч хүлээн авах зардалд 48.861 сая төгрөг, шагнал,</p>		

		<p>Булган аймгийн Засаг даргын 2013 оны А/118 дугаар захирамжийг батлахдаа Иргэдээс төрийн байгууллага албан тушаалтанд гаргасан өргөдөл, гомдлыг шийдвэрлэх тухай хуулийн 12.3, 13.3, 15.1 дэх заалтууд, мөн Засгийн газрын 2005 оны 67 дугаар тогтоолын 1-ийн В хэсгийг үндэслэл болгосон хирнээ шагнал, урамшуулал, буцалтгүй тусламж, цэрэг татлага, төрийн үйлчилгээнд Засаг даргын нөөц хөрөнгөөс зарцуулж байгаа нь Сангийн сайдын 2012 оны 239 дүгээр тушаалыг зөрчиж байна.</p>	<p>урамшууллын зардалд 71.359 сая төгрөг, бусад цаг үеийн шинжтэй арга хэмжээний зардалд 241.020 сая төгрөг, өвс тэжээлийн нөөц бэлтгэхэд 327.000 сая төгрөг тус тус зарцуулсан байна.</p> <p>2018 оны Засаг даргын нөөц хөрөнгийн батлагдсан төсөв 837.746.2 сая төгрөг, гүйцэтгэл 828.880 сая төгрөг байна.</p> <p>Үүнээс: Засаг даргын нөөц хөрөнгийн зориулалт, зарцуулалтын нийтлэг журмын 2.1.3 дахь заалт болон холбогдох хууль, журмыг үндэслэн баяр наадам тэмдэглэх зардалд 266.722 сая төгрөг, дэмжлэг, буцалтгүй тусламж 84.623.5 сая төгрөг, гадаад албан томилолтын зардалд 3.273.6 сая төгрөг, дотоод, гадаадын тэмцээн уралдаанд оролцох зардалд дэмжлэг 28.808 сая төгрөг, гадаад, дотоод зочин төлөөлөгч хүлээн авах зардалд 33.108 сая төгрөг, шагнал, урамшууллын зардалд 55.638 сая төгрөг, бусад цаг үеийн шинжтэй арга хэмжээний зардалд 324.928 сая төгрөг, журмын 2.1.1-ээр малын гоц халдварт шүлхий өвчний зардалд 30.978 сая төгрөг тус тус зарцуулсан байна.</p> <p>Засаг даргын зөвлөлийн хурлаар хэлэлцэн 126 захирамж гарсан байна.</p>		
12	12. Зөвлөмж Орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгийг зориулалтын дагуу үр ашигтай зарцуулж ажиллах, хөндлөнгийн хяналтыг	Орон нутгийн хөгжлийн сангаас олгох шилжүүлэг тооцох аргачлалд 4 үзүүлэлтээр тооцохоос сум, дүүргийн түвшинд хөгжлийн индексийг тооцож гаргаагүй ба энэхүү индекс батлагдах хүртэлх хугацаанд аймаг, нийслэл нь доод шатны төсөвт хуваарилах	2018 онд ОНХСангаас 2312.2 сая төгрөг хуваарилагдсанаас сумдад 948.9 сая, аймагт 776.2 сая, суурь зардалд 587.2 сая төгрөгийг санхүүжүүлэхээр төлөвлөсөн байна. 2018 оны 10-р сарын байдлаар сумдад 766.9		

	<p>сайжруулж, ил тод байдлыг нэмэгдүүлэх</p>	<p>шилжүүлгийг тооцохдоо орон нутгийн хөгжлийн индекст ногдох хэсгийг үлдэх 3 итгэлцүүрт тэнцүү хэмжээгээр хуваарилан ашиглаж байхаар аргачлалд тусгасны дагуу ОНХНС-гаас санхүүжсэн дүнгээс тооцож үзэхэд сумдад 2310.2 сая төгрөг ологохоос 2062.2 сая төгрөг олгож нийтдээ 68.0 сая төгрөг 16 сумдад 2.4-2.5 сая төгрөг дутуу хуваарилсан байна. Аймгийн ОНХС нь 2016 онд эхний үлдэгдэл 991.6 сая төгрөг дээр ОНХНС-гаас санхүүжүүлсэн 3550.5 сая төгрөг, татварын хувь хэмжээг нэмэгдүүлэх замаар бий болгосон 74.2 сая нийт 4616.3 сая төгрөгийн эх үүсвэртэйгээр 202 төсөл арга хэмжээ хэрэгжүүлсэн байна. Нийт 24 төсөл арга хэмжээний зардалд 1.991.506.3 мянган төгрөг зарцуулсан байна. Дэлхийн зөн монгол олон улсын байгууллагын малжуулах төслийн малыг нутагшуулах зардалыг 10.000 төгрөгөөр баталсан ч санхүүжүүлээгүй байна. Багийн ИНХ-аар багийн Засаг дарга ОНХС-гаас хэрэгжүүлэх хөрөнгө оруулалт арга хэмжээний жагсаалтыг нэг бүрчлэн хэлэлцэж санал тус бүрд нь гар өргөх эсвэл хуудсаар санал авна гэж заасны дагуу 16 сум, 1 тосгон нийт 6949 саналын хуудас хэвлэн санал авсан нь аймгийн насанд хүрсэн нийт 46267 хүн амын 20.8 хувийг эзэлж байна.</p> <p>Аймгийн 16 суманд орон нутгийн иргэдийн саналыг авч зохих журмын дагуу эрэмбэлэх ажлыг зохион байгуулж байгаа ч иргэдийн саналыг аваагүй төсөл хөтөлбөрийг ИТХ-аар батлуулж, хэрэгжүүлсэн зөрчил илэрсээр байна.</p>	<p>сая төгрөгийн санхүүжилт олгож ажилласан. Аймгийн ОНХСангаар 2018 онд 15 төсөл, арга хэмжээ хэрэгжүүлэхээр төлөвлөж, 11 төсөл арга хэмжээнд 512.9 сая төгрөгийн санхүүжилтийг олгосон. ОНХСангаар хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээг төлөвлөхдөө 16 сум, 1 тосгоны нийт давхардсан тоогоор 24758 иргэдээс сумын ИТХ-аар дамжуулан санал авч нэгтгэн эрэмбэлж ажилласан. Энэ нь нийт хүн амын 39.9 хувийг эзэлж байгаа нь өмнөх онуудтай харьцуулахад нэмэгдсэн үзүүлэлттэй байна.</p> <p>Хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээг төлөвлөхдөө зураг төсөвгүй, техник эдийн засгийн үндэслэл хийгдээгүй төсөл, арга хэмжээг төлөвлөхгүй байх тал дээр анхаарч ажилласан.</p> <p>Аймгийн ОНХСангаар сумдад хийгдэж буй ажилд мэргэжлийн байгууллага хяналт хийж хүлээн авч ажиллаж байна.</p> <p>2018 онд “Тогтвортой амжиргаа-3” төсөл үр дүнтэй хэрэгжиж сум бүрт явж сургалт хийж сумын болон аймгийн ОНХСангийн талаар сумын иргэд болон албан хаагчидад мэдлэг, мэдээлэл өгснөөр иргэдээс тавих хяналт сайжирч байна. Тэгснээр Хяналтын хороо байгуулж түүгээрээ дамжуулан хяналт тавин ажиллаж байна. Мөн хяналтын хороонд ороогүй иргэдийн тавих хяналт нэмэгдсэн.</p> <p>Хэрэгжүүлэх төсөл хөтөлбөр, арга хэмжээг төлөвлөхдөө зураг төсөвгүй, техник эдийн засгийн</p>		
--	--	---	---	--	--

		<p>Хэрэгжүүлэх төсөл хөтөлбөр, арга хэмжээг төлөвлөхдөө зураг төсөвгүй, техник эдийн засгийн үндэслэл хийгдээгүй төсөл, арга хэмжээг төлөвлөсөн.</p> <p>Сангийн сайдын 43 дугаар тушаалын 9.4 дэх заасан дотоод хяналтын ажил хийгдээгүй зэрэг зөрчилтэй байна гэж дүгнэлээ.</p>	<p>үндэслэл хийгдээгүй төсөл, арга хэмжээг төлөвлөх асуудал буурсан боловч бүрэн арилахгүй байна. Учир нь төсөв батлах аймгийн ИТХ-ын хуралдааны үеэр хурлын төлөөлөгч нар эрхээ хэтрүүлэх зураг төсөвгүй, ТЭЗҮ хийгдээгүй арга хэмжээн батлах тохиолдолд гарсаар байна. Аймгийн ЗДТГ-аас шаардлага, тайлбар, мэдээлэл хүргүүлдэг боловч хурал уг шаардлагыг хүлээн авахгүй байсаар байна.</p>		
13	13. Зөвлөмж	<p>Орон нутгийн өмчит хуулийн этгээдийн үйл ажиллагаанд хууль бусаар нөлөөлөх явдлыг таслан зогсоох, хяналтыг сайжруулах, компанийн засаглалыг төлөвшүүлэх, төсөв, санхүү, худалдан авалтын үйл ажиллагаанд хөндлөнгийн хяналт, ил тод байдлыг нэмэгдүүлэх чиглэлээр тодорхой ажил арга хэмжээ авч хэрэгжүүлэх.</p> <p>Тухайлбал: аймгийн ИТХТ-ийн 2017 оны 04 сарын 06-ны өдрийн “Хөрөнгө бэлтгэх тухай” 59 дүгээр тогтоолоор Булган аймгийн “Булган Мээж” ОНӨХХК-ийн хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөөг 459.700.000 төгрөгөөр баталсан. Хавсралтад заагдсан хөрөнгийг Төрийн болон орон нутгийн өмчөөр бараа ажил үйлчилгээ худалдан авах тухай хуулийн дагуу зохион байгуулахыг тус компанийн захиралд үүрэг болгож, 59 дүгээр тогтоолын хавсралтад дурдсан Ipad компьютер 11 ширхэгийг худалдан авахаар төсөвлөж “Дархан жонон” ХХК-тай гэрээ байгуулж нийт 18.700.000 төгрөгөөр худалдан авч Булган аймгийн ИТХ-ын 11 тэргүүлэгчид хүлээлгэн өгсөн байна. Ийнхүү худалдан авахдаа Булган Мээж</p>	<p>Орон нутгийн өмчит Илчит Хутаг, Тэшиг ус ААТҮГ-иудад ажилаж санхүүгийн тайлангийн аудитын дүгнэлт, санхүүгийн тайлангийн өр авлагын дүнг тооцоо нийлсэн акттай тулган, насжилт уртассан авлагыг хэрхэн яаж цуглуулах талаар зөвлөгөө өгч Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хийгдсэн дэд бүтцийн ажлыг данс бүртгэлд авахыг үүрэг болгон, өмч эзэмшлийн гэрээг дүгнэж, үл хөдлөх дахин үнэлэх, өмчилж, эзэмшиж, ашиглаж байгаа газрыг хэрхэн үнэлж санхүүгийн тайланд тусгах талаар зөвлөж өгч ажиллалаа.</p> <p>“Булган Мээж” ОНӨХХК-ийн үндсэн хөрөнгийн бүртгэлд байсан 11 ширхэг “Ipad”-ийг аймгийн ИТХ-ын Тэргүүлэгчдийн 2018 оны 02 сарын 02-ны өдрийн 19 тоот тогтоолоор аймгийн ИТХ-ын ажлын албанд балансаас балансад шилжүүлсэн.</p>		

		<p>ОНӨХХК-ийн төлөөлөн удирдах зөвлөлөөр хэлэлцүүлээгүй, үндсэн хөрөнгийн бүртгэлд тусгаагүй, аймгийн ИТХ-ын балансад бүртгэж аваагүй 11 тэргүүлэгчийн хувийн хэрэгцээнд ашиглаж байна.</p> <p>Иймд орон нутгийн өмчит хуулийн этгээдийн үйл ажиллагаанд компанийн засаглалыг төлөвшүүлэх, хөндлөнгийн хяналтыг сайжруулах, ТУЗ-ийн гишүүдийг ажлыг дүгнэх, шалгуур үзүүлэлтүүдийг шинэчлэн гаргаж, мөрдүүлэх, аймгийн Санхүүгийн хяналт аудитын албадаас орон нутгийн өмчит хуулийн этгээдийн санхүү, худалдан авалтын үйл ажиллагаанд жил бүр тогтмол төлөвлөгөөт хяналт шалгалтыг хийж байх, тодорхой давтамжтайгаар хөндлөнгийн аудитын байгууллагуудаар хяналт хийлгэх, учруулсан хохирлыг буруутай албан тушаалтнаар төлүүлэх арга хэмжээг авах зэрэг ажлыг зохион байгуулах шаардлагатай байна.</p>			
14	<p>14. Зөвлөмж</p> <p>Төрийн болон орон нутгийн хөрөнгөөр бараа, ажил үйлчилгээ худалдан авах тухай хууль болон холбогдох тушаал, шийдвэр журам зааврыг үйл ажиллагаандаа мөрдөж хэвших, хяналт, ил тод байдлыг сайжруулах, цахим хэлбэрт шилжүүлэх, худалдан авах ажиллагааны чиглэлээр мэргэшсэн албан хаагчдын тоог нэмэгдүүлэх</p>	<p>Аймгийн Орон нутгийн өмчийн газраас 2015-2016 онд Төрийн болон орон нутгийн хөрөнгөөр бараа, ажил үйлчилгээ худалдан авах тухай хуулийн 33.4-т заасныг үндэслэн шууд гэрээ байгуулсан тохиолдол цөөнгүй байна.Энэ нь худалдан авах ажиллагааг ихэнхи тохиолдолд дээрх хуулийн заалтыг ашиглан нэр төдий явуулж сонгон шалгаруулалтыг хүчингүй болгон орон нутгийн болон хамаарал бүрий аж ахуйн нэгжүүдэд давуу байдал бий болгох эрсдлийг нэмэгдүүлэх тул цаашид анхаарч ажиллах шаардлагатай байна.</p> <p>Мөн хуулийн 14, 15, 16 зүйлд заасан ерөнхий нөхцөлийн чадавхи хүрэхгүй аж ахуйн нэгжээс албан бичгийг</p>	<p>2018 онд 80 төсөл арга хэмжээний худалдан авах ажиллагааг зохион байгуулахаар төлөвлөснөөс 15 төсөл арга хэмжээний худалдан авах ажиллагааг зохион байгуулах эрхийг харъяалах сум, байгууллагуудад шилжүүлсэн. Өнөөдрийн байдлаар 61 төсөл арга хэмжээний худалдан авах ажиллагааг хууль журмын дагуу зохион байгуулж гүйцэтгэгчтэй гэрээ байгуулсан. Үнэлгээ хийгдэж байгаа 1 төсөл арга хэмжээ, тендер шалгаруулалтыг зарлаагүй буюу зураг төсөв хүлээгдэж байгаа 3 төсөл арга хэмжээ байна.</p>		

		<p>хуурамчаар бүрдүүлсэн болон гэрээний үүргээ биелүүлээгүй буюу зохих ёсоор биелүүлээгүй тохиолдолд энэ талаар Сангийн яаманд мэдэгдэх арга хэмжээ авахгүй байгаа нь худалдан авах ажиллагаа үр дүнтэй, чанартай, хуулийн дагуу, бодитой байх зарчим алдагдах эрсдлийг бий болгох тул цаашид зөрчил дутагдлыг арилгах, давтан гаргахаас урьдчилан сэргийлэх, буруутай албан тушаалтанд хууль заасан хариуцлага тооцон ажиллах шаардлагатай.</p> <p>Цаашид худалдан авалтыг цахим хэлбэрт шилжүүлэх, худалдан авах ажиллагаа явуулж байгаа төрийн албан хаагчдын мэргэжлийн ур чадварыг дээшлүүлэх, худалдан авах ажиллагааны мэргэшсэн албан хаагчдын тоог нэмэгдүүлж, нэг албан тушаалтан хэд хэдэн үнэлгээний хороонд ажиллаж байгааг анхаарч ажиллах нь зүйтэй.</p>	<p>Орон нутгийн өмчийн газарт тендер зарлагдсан 58 төсөл арга хэмжээнээс 51 төсөл арга хэмжээ буюу 86.2 хувийг цахим тендер зохион байгуулах журмын дагуу зарлаж гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулсан байна.</p> <p>Худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөө, тендерийн зар урилгыг байгууллагын мэдээллийн самбар, Булган аймгийн www.bulgan.gov.mn, Засгийн газрынхудалдан авах ажиллагааны www.tender.gov.mn, shilendans.mn сайтуудад тогтмол мэдээллэхээс гадна үндэсний хэмжээний өдөр тутмын “Монголын үнэн” сонинд тухай бүр нийтлүүлж байна. Тендер шалгаруулалтын үр дүнг тухай бүр tender.gov.mn сайтад мэдээлж байна.</p> <p>Худалдан авах ажиллагааны АЗ сертификат олгох сургалтыг Төрийн өмчийн бодлого зохицуулалтын газар, “Худалдан авах ажиллагааны боловсрол олгох төв” төрийн бус байгууллагатай хамтран зохион байгуулж, 45 төрийн албан хаагч, иргэний төлөөлөл хамрагдсанаас 37 буюу 82.2 хувь нь шалгалтанд тэнцэж худалдан авах ажиллагааны гэрчилгээ авсан байна.</p>		
--	--	---	---	--	--

Нэг. 2019 онд хүргүүлсэн ЗӨВЛӨМЖ

1	<p>Зөвлөмж 1</p> <p>Аймгийн ЗДТГ-ын болон сумын ЗДТГ-аас олгож байгаа тусгай зөвшөөрлийн үйл ажиллагаанд тусгайлан хяналт тавьж, холбогдох хууль тогтоомж, дүрэм журмыг мөрдүүлэн ажиллах,</p>	<p>Булган аймгийн ИТХТ-ийн 2016 оны 136 дугаар тогтоолоор “согтууруулах ундаа худалдах, түүгээр үйлчлэх тусгай зөвшөөрөл олгох, хяналт тавих журам” болон “тусгай зөвшөөрөлтэй цэг, салбарт орон нутгаас тавих шаардлага”-ыг баталсан байх бөгөөд тус журмын 2</p>	<p>Аймгийн ИТХ-ын Тэргүүлэгчдийн 2019 оны 06 сарын 20-ны өдрийн 71 дугаар тогтоолоор тус Тэргүүлэгчдийн 2016 оны 136 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Согтууруулах ундаа худалдах, түүгээр үйлчлэх тусгай зөвшөөрөл олгох, хяналт тавих журам” болон</p>		
---	--	--	---	--	--

	<p>тусгай зөвшөөрөл олгох үйл ажиллагаанд мөрдөх нарийвчилсан журмыг тогтоохдоо бусад хууль тогтоомжинд нийцэхгүй заалт тусгах, хуульд зааснаас илүү хязгаарлалт, шаардлага тогтоох явдлыг таслах зогсоох, хууль тогтоомжинд нийцүүлэх</p>	<p>дугаар хавсралтад тусгай зөвшөөрөлтэй цэг, салбарт орон нутгаас тавих шаардлага хэсэгт “орон нутгийн үйлдвэрлэгчийн гэрээт борлуулагч байж нутгийнхаа хөгжил дэвшилд хувь нэмэр оруулна” гэж заасан нь Өрсөлдөөний тухай хуулийн 13.2.7 дахь заалтыг зөрчсөн. Мөн дээрх журам нь Хууль зүй, дотоод хэргийн яамны захиргааны хэм хэмжээний актын нэгдсэн бүртгэлд бүртгэгдээгүй байна.</p>	<p>“Тусгай зөвшөөрөлтэй цэг, салбарт орон нутгаас тавих шаардлага”-ыг хүчингүй болгосон. Аймгийн ИТХ-ын Тэргүүлэгчдийн 2019 оны 06 дугаар сарын 20-ны өдрийн 71 дугаар тогтоолоор тус Тэргүүлэгчдийн 2016 оны 136 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Согтууруулах ундаа худалдах, түүгээр үйлчлэх тусгай зөвшөөрөл олгох, хяналт тавих журам” болон “Тусгай зөвшөөрөлтэй цэг, салбарт орон нутгаас тавих шаардлага”-ыг хүчингүй болгосон. Аймгийн ИТХ-ын 136 дугаар тогтоолд нэмэлт өөрчлөлт оруулж, хуульд нийцүүлэхээр шинэчилсэн журмын төслийг иргэний танхимаар хэлэлцүүлэхээр 2019 оны гүйцэтгэлийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан боловч аймгийн ИТХ-ын Тэргүүлэгчдийн 136 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Согтууруулах ундаа худалдах, үйлчлэх тусгай зөвшөөрөлтэй цэг, салбарт орон нутгаас тавих шаардлага”-ын заалтууд нь шинэчлэгдсэн стандартуудад шинээр нэмэгдэж батлагдсан тул энэхүү журмыг шаардлагагүй гэж үзэж, журмыг хүчингүй болгосон байна. Журам хүчингүй болсноос хойш “Согтууруулах ундаа худалдах, үйлчлэх тусгай зөвшөөрөл” олгох, сунгах, түдгэлзүүлэх болон сэргээх, хяналт тавих үйл ажиллагааг “Аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрөл”-ийн тухай хууль болон “Архидан согтуурахтай тэмцэх тухай” хуулийн хүрээнд зохион байгуулж байна.</p>		
--	--	--	--	--	--

			<p>Засгийн газрын 2017 оны 46 дугаар тогтоолд “Согтууруулах ундаа худалдах, түүгээр үйлчлэх цэгийн тоо, төрлийн талаарх нормативыг шинэчлэн тогтоох” арга хэмжээ авахыг Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн сайдад даалгасны дагуу аймгийн ИТХ-ын дэргэдэх Иргэний танхимд аймгийн Хүнс, хөдөө аж ахуйн газар, Стандарт хэмжилзүйн хэлтэс, Цагдаагийн газар, Мэргэжлийн хяналтын газар, Эрүүл мэндийн газар, Статистикийн хэлтэс, аймгийн ИТХ-ын ажлын алба, ИТХ-ын Иргэний зөвлөлийн гишүүдийг хамруулсан хэлэлцүүлэг зохион байгуулж, аймгийн Боловсрол, соёл урлагийн газар, Хүүхэд гэр бүл хөгжлийн газруудад очиж саналыг авч тэмдэглэл, гарсан саналуудыг нэгтгэж ХХААХҮЯ-д аймгийн Засаг даргын орлогчийн 2019 оны 02/297 тоот албан бичгээр хүргүүлж ажиллалаа. /Хэлэлцүүлгийн тэмдэглэл, гарсан саналыг хавсаргав/</p> <p>Одоогийн байдлаар орон нутагт согтууруулах ундаа худалдах, үйлчлэх тусгай зөвшөөрөлтэй үйл ажиллагаа явуулах цэгийн тоо, төрлийн талаарх норматив шинэчлэгдэн тогтоогдоогүй байгаа, салбарын 2 үндсэн стандарт шинэчлэгдэн батлагдсан зэргээс шалтгаалж, аймгийн “Согтууруулах ундаа худалдах, түүгээр үйлчлэх тусгай зөвшөөрөл олгох, хяналт тавих журам”-ын шинэчилсэн төслийн хэлэлцүүлэг зохион байгуулах ажлыг түр хойшлуулж байсан.</p>		
--	--	--	---	--	--

			<p>Салбарын үндсэн 2 стандарт “Жижиглэн худалдааны газар, түүнд тавигдах ерөнхий шаардлага” MNS 5021:2019, “Хоол үйлдвэрлэл, үйлчилгээний газарт тавигдах шаардлага” MNS 4946:2019 стандартууд нь шинэчлэгдэн батлагдаж, 2019 оны 08 дугаар сарын 16-ны өдрөөс эхлэн хүчинтэй болж, 2019 оны 10 дугаар сарын 01-ны өдрөөс эхлэн мөрдөгдөж эхэллээ.</p> <p>Шинэчлэгдсэн Жижиглэн худалдааны газар, түүнд тавигдах ерөнхий шаардлага” MNS 5021:2019, “Хоол үйлдвэрлэл, үйлчилгээний газарт тавигдах шаардлага” MNS 4946:2019 стандартуудыг хэрэгжүүлэх шилжих арга зүйн зөвлөгөө сургалтыг аймгийнхаа 16 сум, 1 тосгоны 180 аж ахуйн нэгж, иргэдэд зохион байгуулж, шинэ стандартуудыг мөрдөх бэлтгэл ажлуудыг зохион байгууллаа.</p> <p>“Согтууруулах ундаа худалдах, түүгээр үйлчлэх тусгай зөвшөөрөл олгох, хяналт тавих журам”-ын шинэчилсэн төслийн хэлэлцүүлгийг аймгийн хэмжээнд 2019.11.05-аас эхлүүлэхээр Хөрөнгө оруулалт, хөгжлийн бодлого төлөвлөлтийн хэлтэс, бусад мэргэжлийн байгууллагуудтай хамтран төлөвлөөд байна.</p> <p>Согтууруулах ундаа худалдах, үйлчлэх тусгай зөвшөөрөлтэй үйл ажиллагаа явуулах цэгийн тоо, төрлийн талаарх норматив шинэчлэгдэн батлагдвал аймгийн хэмжээнд цэгийн тоог цөөлөх үндэслэл болж, цөөлөх арга зүй</p>		
--	--	--	--	--	--

			тодорхой болно гэсэн хүлээлттэй байна.		
2		Аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай хуулийн 16.3.4 “Тамхи худалдах зөвшөөрлийг сум, дүүргийн Засаг дарга олгоно” гэж заасан боловч Баяннуур, Дашинчилэн, Хишиг-Өндөр суманд тамхины зөвшөөрлийн материал огт байхгүй, зөвлөл хуралдаж гаргасан хуралдааны тэмдэглэл, хүсэлт зэрэг материал огт байхгүй байгаа нь хуулийн хэрэгжилт хангалтгүй байгааг харуулж байна.	2019 онд тус сумдын “Согтууруулах ундаа болон тамхи худалдан борлуулах, түүгээр үйлчлэх зөвшөөрлийг олгуулахаар санал хүргүүлэх, хяналт тавих, хүнсний аюулгүй байдлыг хангах салбар зөвлөл”-үүд хуралдаж, Баяннуур суманд 8, Дашинчилэн суманд 5, Хишиг-Өндөр суманд 9 цэгт тамхи худалдах зөвшөөрлийг олгосон байна.		
3		Түгээмэл тархацтай ашигт малтмал ашиглах тусгай зөвшөөрлийг олгохдоо түгээмэл тархацтай ашигт малтмал ашиглах тухайн талбай байрших сумын ИТХ болон аймгийн ИТХТ-ийн саналыг аваагүй байгаа нь Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын тухай хуулийн 14.4 дэх заалтыг зөрчсөн байна.	Аймгийн Засаг даргаас Баяннуур сумын “Цагаан толгойн боржин” гэх газар 30.06 ректор талбайд түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын хайгуулын тусгай зөвшөөрөл олгох асуудлаар аймгийн ИТХ-ын Тэргүүлэгчдэд санал хүргүүлсэн. Уг асуудлыг аймгийн ИТХ-ын тэргүүлэгчид дэмжин 2019 оны 55 дугаар тогтоолоор дэмжсэн санал ирүүлсэн тул аймгийн Засаг даргын 2019 оны А/293 дугаар захирамжаар “Эрдэс пламз” ХХК-д 2019 оны 05 сарын 30-ны өдрөөс эхлэн 3 жилийн хугацаатайгаар тусгай зөвшөөрөл олгож, эзэмшигчийн үйл ажиллагаанд холбогдох хууль тогтоомжийн хяналтыг Хөрөнгө оруулалт хөгжлийн бодлого төлөвлөлтийн хэлтэс, Мэргэжлийн хяналтын газар, Байгаль орчин аялал жуулчлалын газар, Газрын харилцаа барилга хот байгуулалтын газар, Баяннуур сумын Засаг дарга нар тавин ажиллаж байна.		
4		Эрүүл мэнд, спортын сайдын 2015 оны 298 дугаар тушаалаар	Авлигатай тэмцэх газраас ирүүлсэн зөвлөмжийг аймгийн		

		<p>батлагдсан “Эрүүл мэндийн чиглэлээр мэргэжлийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрлийн комиссын ажиллах журам”-аар шинжээчид нь нэг хүн өдрийн 50000 төгрөгийн урамшуулалтай ажиллах журамтай бөгөөд нэмэлт урамшуулал олгох тухай заагаагүй байхад ЭМГ-ын дарга 2018 оны 06 сарын 12-ны өдрийн А/43 дугаар тушаалаар 1.200.000 төгрөгийг байгууллагын нэмэлт санхүүжилтийн данснаас гарган шинжээчдийг урамшуулсан зөрчлүүдийг арилгаж, дахин давтан гаргахгүй байхад анхаарах</p>	<p>Эрүүл мэндийн газарт хүргүүлж, биелэлтийг хагас жилээр авсан. Тус газраас Эрүүл мэнд, спортын сайдын 2015 оны 298 дугаар тушаалаар батлагдсан “Эрүүл мэндийн чиглэлээр мэргэжлийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрлийн комиссын ажиллах журам”-ыг мөрдөж ажиллаагүй аймгийн Эрүүл мэндийн газрын дарга С.Нарантуяаг аймгийн Засаг даргын 2019 оны Б/25 дугаар захирамжаар 3 сар цалингийн 20 хувиар сахилгын шийтгэл ногдуулсан. Зөрчлийг дахин давтан гаргаагүй.</p>		
5	<p>Зөвлөмж 2 Хуульд эрх хэмжээ олгоогүй байхад захиргааны хэм хэмжээний актыг тогтоон мөрдүүлэх, хэм хэмжээний актын нэгдсэн бүртгэлд бүртгүүлэхгүй байх, хуулиар хэм хэмжээний акт тогтоохгүй эрхгүй этгээд дүрэм журам батлан мөрдүүлж, иргэн хуулийн этгээдийн үйл ажиллагааг журамлах, төлбөр хураамж тогтоох зэрэг зөрчил нийтлэг гарч байгааг таслан зогсоож арилгах, давтан гаргахаас урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг аймгийн хэмжээнд авч хэрэгжүүлэх</p>	<p>Аймгийн ИТХ, ЗДТГ-ын болон зарим сумдад ажиллахад хуулиар захиргааны хэм хэмжээний акт тогтоох, эсхүл тухайн асуудлыг шийдвэрлэх эрх олгогдоогүй байхад хэм хэмжээний акт гаргасан, улсын нэгдсэн бүртгэлд бүртгүүлээгүйгээр дагаж мөрдүүлсэн, холбогдох хууль тогтоомжид нийцэхгүй зохицуулалт тусгасан, хуулиас давсан шаардлага тогтоосон, хууль бус төлбөр хураамж, торгууль бий болгосон, мөн захиргааны актад хуулийн холбогдох заалтыг дурдаагүй, шинэчлэн найруулсан болон хүчингүй болсон хууль үндэслэсэн дүрэм журам батлан мөрдүүлэх зөрчил илэрсэн болно. Тухайлбал: МУЗЗНДНТУТХ-ийн 18.1.2 дэх заалт ИТХ-д олгосон байхад дээрх заалтыг зөрчин ИТХТ-д өөрт олгогдоогүй эрхийг хэрэгжүүлж, шийдвэр гаргасан Захиргааны ерөнхий хуулийн 64.1 дэх заалтыг зөрчсөн мөн хуулийн 65.1-д заасны дагуу хууль зүйн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад</p>	<p>Аймгийн ИТХ-ын Тэргүүлэгчдийн “Тээврийн хэрэгслийг зөөж, шилжүүлэх, түр саатуулах төлбөрийн хэмжээг тогтоох тухай” 2017 оны 99, “Усан спорт сургалтын төвийн түрээсийн үнэ батлах тухай” 2017 оны 112, “Төлбөрийн хувь хэмжээг тогтоох тухай” 2017 оны 118, “Биеийн тамир, спортын газрын заалны үйлчилгээний үнэ тарифыг тогтоох тухай” 2018 оны 39 дүгээр тогтоол, аймгийн Засаг даргын 2013 оны А/118 дугаар захирамж, Баяннуур сумын ИТХ-ын Тэргүүлэгчдийн 2012 оны 11, 2018 оны 29 дүгээр тогтоол, Баяннуур сумын ЗДТГ-ын алба хаагчдын сар бүр 10000 төгрөг хураадаг дотоод журам, Дашинчилэн сумын ИТХ-ын Тэргүүлэгчдээс баталсан 2 журмыг тус тус хүчингүй болгосон байна. Сумын Засаг даргын захирамж, Тамгын газрын даргын тушаалыг хагас жил тутам аймгийн ЗДТГ-ын Хууль, эрх зүйн хэлтэс хянаж, эрх зүйн зөрчилтэй актын жагсаалтыг</p>		

		бүртгүүлж, улсын нэгдсэн бүртгэлд бүртгүүлэх шаардлагыг хангаагүй Булган аймгийн ИТХТ-ээс баталсан 6 дүрэм журам, Хишиг-Өндөр сумын ИТХТ-ийн баталсан 5 дүрэм, журам, Баяннуур сумын ИТХТ-ээс баталсан 3 дүрэм, Дашинчилэн сумын ИТХТ-ээс баталсан 2 дүрэм журам байсан бөгөөд дээрх дүрэм журмыг хүчингүй болгон хууль тогтоомжид нийцүүлэн батлах, дахин ийм зөрчил гаргахгүй байхад анхаарах.	гаргаж, уг шийдвэрийг өөрчлүүлэх, шинэчлэн батлуулах, зөвлөмжийг хүргүүлэн ажиллаж хэвшээд байна. 2019 оны эхний 10 сарын байдлаар сумын Засаг даргын 1242 захирамж, сумын Засаг даргын Тамгын газрын даргын 176 тушаалын эрх зүйн үндэслэлийг хянаж, зөвлөгөө өгч ажиллалаа.		
6	3. Зөвлөмж Булган аймгийн Засаг даргын 2013 оны А/118 дугаартай захирамжаар “аймгийн Засаг даргын нөөц хөрөнгөөс нэг удаа буцалтгүй тусламж үзүүлэх журам”-ыг хүчингүй болгож, Засаг даргын нөөц хөрөнгийг хэт үрэлгэн, зориулалт бусаар зарцуулж байгааг таслан зогсоох, төсвийг хэмнэлттэй, үр ашигтай зарцуулах авлига, ашиг сонирхлын зөрчил үүсэх эрсдлээс урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр холбогдох арга хэмжээг авах, Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийн 4.1.3.2-т заасан үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэх	Төсвийн тухай хуулийн 11.1.19-д санхүү, төсвийн асуудал эрхлэсэн Засгийн газрын гишүүний бүрэн эрхэд хамаардаг. Хуульд заасны дагуу Сангийн сайдын 2012 оны 239 дүгээр тушаалаар батлагдсан. Гэтэл Булган аймгийн Засаг даргын 2013 оны А/118 дугаартай захирамж нь Санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүний бүрэн эрхийнхээ хүрээнд гаргасан шийдвэр, түүгээр зохицуулсан харилцааг давхардуулан журамлаж хууль зөрчсөн талаар Авлигатай тэмцэх газрын 2018 оны 04 сарын 30-ны 1/3753 дугаар албан бичгээр журмыг хүчингүй болгуулахаар зөвлөмж хүргүүлсэн хэдий ч зөвлөмжийн мөрөөр тодорхой үр дүнд хүрсэн арга хэмжээ аваагүй байна.	Аймгийн Засаг даргын 2019 оны 03 сарын 13-ны өдрийн А/142 дугаар захирамжаар уг журмыг хүчингүй болгосон.		
7		Булган аймгийн Засаг даргын 2018 оны нөөц хөрөнгийн батлагдсан төсөв 873.746.200 төгрөг, гүйцэтгэл 828.880.000 төгрөг, мөн оны 10 сарын байдлаар үлдэгдэл 44.866.000 төгрөг буюу батлагдсан хөрөнгийн 94.8 хувийг зарцуулсан байх бөгөөд сайд, дарга, яам, агентлагийн ажлын хэсэг, зочид төлөөлөгчдийг хүлээн авсан, хүндэтгэл үзүүлэх, иргэд, төрийн	Аймгийн Засаг даргын нөөц хөрөнгийг 2019 онд шагнал, урамшуулал, буцалтгүй тусламжид 115.0 сая төгрөг, уналга, цугларалт бэлтгэл сургуулилтад 16.0 сая төгрөг, мал тооллогын зардалд 4.0 сая төгрөг, байгалийн гамшиг, ослын үр дагаврыг арилгахад 50.0 сая төгрөг, Болзошгүй зардлын нөөцөд 303.054.000 төгрөг,		

		<p>албан хаагчдад буцалтгүй тусламж үзүүлэх, сум байгууллагын ой, баяр наадамд хандив, дэмжлэг үзүүлэх зэргээр Засаг даргын нөөц хөрөнгийг зориулалт бусаар зарцуулсан.</p> <p>Дээрх журмын 2.1.3-т заасан “Засаг дарга хуулиар олгогдсон бүрэн эрхээ хэрэгжүүлэхтэй холбоотой цаг үеийн шинжтэй зарим арга хэмжээг санхүүжүүлэх” гэснийг үндэслэн аймаг, сумын Засаг дарга нь баяр ёслол, тэмцээн уралдаан, наадам, шагнал, урамшуулал, дайлж цайлах, хүндэтгэл үзүүлэх, буцалтгүй тусламж олгох, нутгийн зөвлөлийн уулзалт зэрэгт зарцуулж байгаа нь орон нутгийн төсвийн хөрөнгөд хэт үрэлгэн байдлаар хандсан төдийгүй “төвсийн үр ашигтай, хэмнэлттэй зарцуулах” зарчмыг алдагдуулж байна.</p> <p>Аймгийн Засаг даргын захирамжаар 2017 онд эмэгтэйчүүдийн эрхийг хамгаалах өдрийг тэмдэглэхэд 3.2 сая, гадаад томилолт 3.6 сая, улс, олон улс, тив дэлхийн аварга шалгаруулах тэмцээнээс шагнал хүртсэн тамирчдад 15.9 сая, улсын цол хүртсэн бөхчүүдэд 20 сая, аймгийн Шинэ жилийн арга хэмжээний зардалд 16.2 сая төгрөг, 2018 онд дотоод, гадаадын тэмцээнд дэмжлэг үзүүлэхэд 28.8 сая, гадаад зочид төлөөлөгчдийг хүлээн авахад 33.1 сая, аймгийн Засаг даргын “баяр бичиг”, “хүндэт жуух” хэвлүүлэхэд 2.5 сая төгрөг ГОК-ийн удирдлагуудыг хүлээн авах зардалд 5.8 сая төгрөг, аймгийн 80 жилийн ойн баярын нээлт, хаалт, үдшийн цэнгүүний зардалд 200 сая, 80 жилийн ойн зочид төлөөлөгчдийн бэлгийн багц 17.0 сая, 80 жилийн</p>	<p>ТНӨГҮА /Монголын ахмадын холбоонд/-нд 44.131.600 төгрөг бүгд 532.186.000 төгрөг төсөвлөснөөс 2019 оны 10 сарын 30-ны өдрийн гүйцэтгэлээр шагнал, урамшуулал, буцалтгүй тусламжид 94.541.800 төгрөг, уналга, цугларалт бэлтгэл сургуулилтад 14.646.500 төгрөг, Байгалийн гамшиг ослын үр дагаврыг арилгахад 19.110.890 төгрөг, Болзошгүй зардлын нөөцөд 241.778.865 төгрөг, ТНӨГҮА /Монголын ахмадын холбоо/-нд 34.633.000 төгрөг бүгд 404.711.055 төгрөг зарцуулаад байна.</p>		
--	--	---	---	--	--

		<p>хүлээн авалтын зардалд 21.5 сая, зочид төлөөлөгчдийн буудлын зардалд 11.5 сая, хяналт шинжилгээ, үнэлгээний шагналын зардалд 18.0 сая төгрөг, дэмжлэг буцалтгүй тусламж үзүүлэхэд 84.623.500 төгрөг, бусад цаг үеийн арга хэмжээний зардалд 324.9 сая төгрөг буюу нийт батлагдсан зардлын хөрөнгийн 91.2 хувийг, харин журмын 2.1.1-д заасны дагуу малын гоц халдварт шүлхий өвчний зардалд 30.0 сая төгрөг буюу 3.5 хувийг тус тус зарцуулсан байгааг анхаарах.</p>			
8		<p>Баяннуур сумын Засаг дарга 2018 онд тэмцээнд оролцох тамирчдын хувцасны зардалд 1.1 сая төгрөг, нутгийн зөвлөлийн уулзалтын зардалд 2.0 сая төгрөг, аймгийн 80 жилийн ойн арга хэмжээнд 3.1 сая төгрөг, Баян Улааны тахилга лам болон тавгийн идээний үнэ 432000 төгрөг, эх үрсийн баярт 320000 төгрөг зарцуулсан.</p> <p>Дашинчилэн сумын Засаг дарга 2017 онд төрийн болон салбарын шагналаар шагнагдсан хүмүүст хүндэтгэл үзүүлэхэд 711000 төгрөг, ХХААХҮСайд айлчлах үед 193000 төгрөг, 2018 онд нутгийн зөвлөлийн арга хэмжээнд 630000 төгрөг, сайн малчдад ая дууны мэнд хүргэсэн СТА Б.Ариунжаргалд 760000 төгрөг, Монгол цэргийн өдрийг тэмдэглэхэд 466000 төгрөг, УИХ-ын Ж.Бат-Эрдэнэ ирж ажиллахад 366000 төгрөг, аймгийн 80 жилийн ойд 5.2 сая төгрөг зарцуулсан.</p> <p>Түүнчлэн аймгийн Засаг даргын 2018 оны нөөц хөрөнгийн үлдэгдэл 44.866 сая буюу 5.2 хувь, Баяннуур сумын Засаг даргын нөөц хөрөнгийн үлдэгдэл 4.9 сая буюу 20.5 хувь,</p>	<p>Баяннуур сумын Засаг даргын нөөцийн зарцуулалтыг Сангийн сайдын 2018 оны 318 дугаар тушаалын дагуу Засаг даргын зөвлөлийн хурлаар хэлэлцэн санхүүжүүлэх зайлшгүй шаардлагатай байгалийн гамшигт үзэгдлийн хор уршгийг арилгах, үйлдвэрлэл технологийн горим алдагдсанаас үүссэн хохирлыг арилгах, тухайн төсвийн жилийн явцад шинээр гарсан хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэхэд шаарлагатай нэмэлт зардлыг санхүүжүүлэх, байгууллага иргэдээс тавьсан санал хүсэлтийг шийдвэрлэх, Засаг даргад хуулиар олгогдсон бүрэн эрхтэй холбоотой 1 удаагийн шинжтэй арга хэмжээ, шагнал урамшуулал нэг удаагийн буцалтгүй тусламж зэргийг санхүүжүүлж ажиллаж байна.</p> <p>Дашинчилэн сум 2019 оны 3-р улирлын байдлаар Сангийн сайдын 2018 оны 318-р тушаалын 2.1.4-д заасны дагуу 1248250 төгрөг, 2.1.5-д заасны дагуу 4004750 төгрөг, 2.1.6-д заасны дагуу 1049100 төгрөг нийт</p>		

		<p>Дашинчилэн сумын Засаг даргын нөөц хөрөнгийн үлдэгдэл 2.078.390 буюу 12.9 хувьтай байгаа нь сайдын баталсан журмын 2.3-т заасан батлагдсан нийт хөрөнгийн 30-аас доошгүй хувийг Засаг даргын нөөцөд байлгах тухай зохицуулалт хэрэгжих байна. Шагнал урамшуулал, цэрэг татлага зэрэг арга хэмжээ нь жил бүр улсын хэмжээнд зохион байгуулагддаг урьдчилан төлөвлөж, төсвийн урсгал санхүүжилтэд тусган шийдвэрлэх боломжтой асуудал гэдгийг анхаарч ажиллах нь зүйтэй.</p>	<p>6302100 төгрөг зарцуулж 5097900 төгрөгийн үлдэгдэлтэй байна. Батлагдсан нийт хөрөнгийн 30-аас доошгүй хувийг Засаг даргын нөөцөд байлгах тухай зохицуулалтыг хэрэгжүүлж ажиллаж байна. Мөн 5.1-д заасны дагуу Засаг даргын нөөц хөрөнгийн зарцуулалт, эх үүсвэрийн үлдэгдлийн талаарх мэдээллийг Засаг даргын зөвлөлийн хуралд улирал бүр танилцуулж ажилласан.</p>		
9	<p>Зөвлөмж 4 “Төсвийн хөрөнгө оруулалтын төлөвлөлт, санхүүжилт, хяналт, тайлагналтын журам”-ын хэрэгжилтийг хангаж, ТЭЗҮ, зураг, төсөв иж бүрэн хийгдсэн төсөл арга хэмжээг хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөөнд тусган хэрэгжүүлэх, хэрэгжүүлж буй төсөл арга хэмжээний хэрэгцээ, ашиглалт нийгмийн шаардлага зэргийг харгалзан нэгтгэж тодорхойлсон бодлогыг боловсронгуй болгох.</p>	<p>Хэдийгээр төсвийн тухай хууль, төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хуулийн дагуу худалдан авалтуудыг зохион байгуулж, гүйцэтгэлийг тооцон ажилласан боловч Сангийн сайдын 2016 оны 415 дугаар тушаалын хэрэгжилт үр дүн муутай байна. Уг журмаар тухай санхүүгийн жилд эхлүүлэхээр төлөвлөж буй барилга байгууламжид инженерийн хайгуулын судалгааг хийж, дүгнэлт гаргасан, зураг төсвийг экспертизээр батлуулсан байх гэснийг хэрэгжүүлдэггүй баталгаажаагүй зураг төслөөр тухайн ажлыг эхлүүлдэг зөрчил давтагдсаар байна.</p>	<p>Улсын болон орон нутгийн төсвийн хөрөнгөөр хэрэгжиж буй төсөл арга хэмжээний гүйцэтгэлийг Сангийн сайдын 2016 оны 415 дугаар тушаалын дагуу холбогдох мэргэжлийн байгууллагуудын баталгаажуулсан ажлын гүйцэтгэл, бусад бичиг баримтыг үндэслэн санхүүжилтийг олгож байна. 2019 онд 99 төсөл арга хэмжээний бараа, ажил, үйлчилгээг худалдан авахаар төлөвлөсөн. ТЭЗҮ, зураг төсөв иж бүрэн хийгдсэн барилга байгууламж, инженер хайгуул, зураг төсөв шаардлагатай 29 төсөл арга хэмжээг хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөөнд тусган худалдан авах ажиллагааг цаг алдалгүй зохион байгуулсан. Мөн онд ТЭЗҮ, зураг төсөвгүй ажил хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөөнд тусгагдаагүй болно.</p>		
10	<p>Зөвлөмж 5 Төсөв арга хэмжээний хэрэгжилтийн явцад захиалагч байгууллагын зүгээс тавих хяналтыг сайжруулах, ашиглалтанд</p>	<p>Чин ван Ханддоржийн талбайн тохижилтын ажил гүйцэтгэх гэрээг “Элэг бүс” ХХК-тай 2018 оны 06 сарын 07-оос 07 сарын 20 хүртэл 117901200 төгрөгийн гэрээ байгуулсан боловч 2018 оны 08</p>	<p>Гэрээнд заасан хугацаа хэтрүүлэн ажлаа гүйцэтгэсэн дараах аж ахуйн нэгжид алданги тооцон ажиллалаа. 1. Сайхан сумын 320 хүүхдийн сургууль, 100 хүүхдийн дотуур</p>		

	<p>хүлээлгэн өгөх гэрээний хугацааг хэтрүүлсэн гүйцэтгэгчид гэрээний дагуу алданги тооцож, явцын хяналтыг сайжруулах</p>	<p>сарын 07-нд ажил дууссан. Санхүүжилтийг бүрэн олгосон гэрээний хугацаа хэтэрсэн шалтгаан нөхцөлийг судалж алданги тооцоогүй. Булган сумын төвийн хатуу хучилттай авто замын өргөтгөл, шинэчлэлийн ажил гүйцэтгэх 491.0 сая төгрөгийн гэрээг "Сэлэнгэ есөн эрдэнэ" ХХК-тай 2017 оны 08 сарын 14-өөс 10 сарын 31-ны хооронд байгуулсан. Авто замын ажил 2018 оны 07 сарын 22-нд дууссан. Гэрээний хугацаа хэтэрсэн, гэрээнд нэмэлт өөрчлөлт оруулаагүй, хугацаа уртасгах талаар толорхой шалтгаан байхгүй, комиссын шийдвэр байхгүй, зураг төсөвт худаг, тод, кабелийн мэдээлэл тусгагдаагүйгээс зураг төсвийн дагуу хийх боломжгүй тул стандартад нийцүүлэн өөрчилсөн, урьдчилсан үзлэгийн тэмдэглэлд холбогдох хүмүүсийн гарын үсэг дутуу баталгаажаагүй, гэрээний хугацаа хэтэрсэн алданги тооцоогүй. Булган сумын үерийн даланг шинэчлэн засварлах 76300000 төгрөгийн ажил гүйцэтгэх гэрээг "Энх шилтгээн" ХХК-тай 2018 оны 05 сарын 20-оос 06 сарын 20-ны өдрийг хүртэл байгуулсан боловч гэрээний хугацаанд ажил хийгдээгүй, алданги тооцоогүй. Аялал жуулчлалын цогцолбор байгуулах 241989550 төгрөгийн ажил гүйцэтгэх гэрээг Модерн хас ХХК-тай 2018 оны 05 сарын 02-оос 07 сарын 02-ны өдрийг хүртэл байгуулсан боловч хугацаандаа ажлыг хийж гүйцэтгээгүй, ажил хүлээлцэх акт байхгүй.</p>	<p>байрны барилгын зураг төсөл гүйцэтгэсэн "Өрх" ХХК нь гэрээний хугацааг 210 хоног хэтрүүлсэн тул 2.310.000 төгрөгний алданги тооцсон. 2. А.УДДТ-1-ээс 36 айлын зуух, 1 дүгээр сургуулийн зуух хүртэлх дулаан, цэвэр, хэрэглээний халуун усны шугамын өргөтгөл, шинэчлэлтийн зураг төсөл, Б.УДДТ-2-оос 2-р сургуулийн зуух хүртэлх дулаан, цэвэр, хэрэглээний халуун усны шугамын өргөтгөл, шинэчлэлтийн зураг төсөл Г.УДДТ-3-аас үйлдвэрийн зуух хүртэлх дулаан, цэвэр, хэрэглээний халуун усны шугамын өргөтгөл, шинэчлэлтийн зураг төслүүдийг гүйцэтгэсэн "Эрдсанбар" ХХК нь гэрээний хугацаа 56 хоног хэтрүүлсэн тул 284012 төгрөгний алданги тооцсон 3. Эрүүл мэндийн төвд лабораторийн тоног төхөөрөмж /Гурванбулаг сум/ нийлүүлэх "Мед буян" ХХК нь гэрээний хугацаа 2 хоног хэтрүүлсэн тул 18500 төгрөгний алданги тооцсон. Эрүүл мэндийн төвийн барилгын их засвар /Хялганат тосгон/-Зураг төсвийн ажил гүйцэтгэсэн "Үндсэн төсөл" ХХК нь гэрээний хугацаа 50 хоног хэтрүүлсэн тул 84600 төгрөгний алданги тооцсон. Нийт 4 гүйцэтгэгчээс 2.697.112 төгрөгийг гэрээний дагуу алданги суутган тооцлоо.</p>		
11	<p>Зөвлөмж 6 Техник эдийн засгийн үзүүлэлт, зураг төсөв иж</p>	<p>"Булган жимс, жимсгэнэ" хөтөлбөр хэрэгжүүлэх төсөл 2016 оноос эхлэн хэрэгжүүлж нийт сумдад</p>	<p>"Булган жимс, жимсгэнэ" хөтөлбөрийг аймгийн ИТХТ-ийн хурлын 2017 оны 02-р сарын 17-ны</p>		

<p>бүрэн хийгдсэн төсөл арга хэмжээг хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөөнд тусган хэрэгжүүлж хэвших, төсөл арга хэмжээний хэрэгцээ, шаардлага, хөрөнгийн эх үүсвэрийг бодитоор тооцсоны үндсэн дээр хуулиар тогтоосон хугацаанд төлөвлөж батлуулах, төсөл ара хэмжээний хэрэгжилтэнд тавих дотоод хяналтыг сайжруулах.</p>	<p>тариалалтыг сумын Засаг даргын орлогчоор ахлуулсан ажлын хэсгийг байгуулж хяналт тавьж ажиллаж байгаа хэдий ч Хангал, Хишиг-Өндөр, Хутаг-Өндөр, Хялганат, Бүрэгхангай, Гурванбулаг зэрэг сумдын ажлын хэсэг удирдлага зохион байгуулалтгүй, хяналтгүй ажилласны улмаас услалт хийгээгүй, тариалалтыг оройтуулсан иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлж арчилгааг тухайн бүр хийгээгүйн улмаас суулгацыг үхүүлж төсвийн хөрөнгийг үргүйдүүлсэн. Эгийн голын гүүрэн гарцанд хяналтын камер суурилуулах 148536627 төгрөгийн ажил гүйцэтгэх гэрээг Монкабель систем ХХК-тай 2017 оны 07 сарын 20-ны өдрөөс 10 сарын 19-ний өдрийг хүртэл байгуулсны дагуу ажлыг хүлээн авсан боловч хяналтын камер 2017 оны 11 сараас эхлэн ажиллахгүй байхад өнөөг хүртэл ямар нэгэн арга хэмжээ авч ажиллаагүй. Аймгийн Музейн үзмэр дэглэлтийн 30979200 төгрөгийн ажлын гэрээг Монголын үндэсний музейтэй 2018 оны 05 сарын 14-өөс 06 сарын 15-ны хооронд байгуулсан байхад 07 сарын 20-нд ажил дууссан.</p>	<p>өдрийн 25-р тогтоолоор батлуулан хэрэгжилтийг ханган ажиллаж байна. Уг хөтөлбөрийг 2017-2020 онд хэрэгжүүлэхээр 5 зорилт тавин ажиллаж байна. Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлснээр Чацаргана тариалах ажлыг бүх нийтийн хөдөлгөөн болгон өрнүүлсэн, иргэдийг бүлийн зохион байгуулалтад оруулж нэгдсэн байдлаар дэд бүтэцийг шийдвэрлэж, усалгаа болон хамгаалалтын хашаа бүрэн хангагдаж 15 суманд 31 ширхэг гүний худаг гаргаж усалгааны эх үүсвэрийг шийдвэрлэсэн зэрэг ололттой тал байна. Мөн дараах бодит үр дүнгүүд гарсан. Үүнд:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Чацарганын талбайг 100 хувь хашиж хамгаалсан. -Булган, Рашаант сумын чацарганын талбайд цахилгаан эрчим хүч татсан. -Жимс, жимсгэний суулгац үржүүлэх, хүнсний ногооны нэр төрлийн нэмэгдүүлэх зорилгоор 16 сум, 1 тосгоны 101 иргэнд 32 м2 хэмжээтэй 101 ширхэг хүлэмжийг хөнгөлөлттэй нөхцөлд олгосон. -Сүүлийн үеийн дэвшилтэт дуслын усалгааны системийг 11 сумын 150 га чацарганын талбайд суурилуулсан. -2018 оны намар “Чацаргана” төслийн хүрээнд суулгац нийлүүлсэн гүйцэтгэгчтэй гэрээ дүгнэж 25-50 хувиар тооцож нөхөн тариалалт хийсэн. Тариалсан талбай 68 га-аар нэмэгдсэн. -Өмнөх жилүүдийн тариалалтад дүгнэлт хийж, ургаагүй талбайн 25-50 хувийг нөхөн тариалсан. <p>Дутагдалтай тал:</p>		
--	---	---	--	--

		<p>Аймгийн ЗДТГ, ХХААГ-ын зүгээс “Чацаргана” төслийг хангалтгүй хэрэгжүүлж байгаа сумдууд ажилдаа дүгнэлт хийж бүл, өрх, иргэдээ шинэ зохион байгуулалтанд оруулж тариалалтыг нэмэгдүүлэх, зарцуулсан хөрөнгө оруулалтыг сайн бүртгэлтэй болгож, эргэн төлөгдөх нөхцлийг тодорхойлж, гэрээ хийж баталгаажуулах талаар удаа дараалан үүрэг чиглэл өгч, ажлын хэсэг сумдад хяналт тавьж жилд 3-5 удаа ажилласан.</p> <p>“Чацаргана” төслийг хэрэгжүүлэхэд зарим сумдын удирдлагууд санаа тавихгүй хүмүүсээ уриалан манлайлж ажиллаагүйгээс хөтөлбөрийн үр дүн зарим суманд тааруу байна. Зарим сумдын ургалтын хувь муу ялангуяа Гурванбулаг /0 хувь/, Бүрэгхангай-/5 хувь/, Хишиг-Өндөр /11,2 хувь/ сумдын удирдлагууд зохион байгуулалтын арга хэмжээ авах, иргэдээ идэвхжүүлэх, ач холбогдлыг ойлгуулах, дэмжих тал дээр сул ажилласанаас тариалалт муу хийгдэж ургалтын хувь хангалтгүй байна. Эдгээр сумдын удирдлагуудад удаа дараалан албан бичиг, үүрэг чиглэл өгч ажилласан ч үр дүн хангалтгүй байна. Мөн Хялганат, Хангал, Хишиг-Өндөр сумдын тариалсан жимсний ургалтын хувь 11-65 хувьтай байна. Харин Хутаг-Өндөр сум 2018 онд 50 га-д нэмэлт тариалалт хийсэн нь 90 хувийн ургалттай байна. “Чацаргана” төслийг хангалтгүй хэрэгжүүлсэн сумдууд бүл, өрх, иргэдээ шинэ</p>		
--	--	---	--	--

			<p>зохион байгуулалтанд оруулж тариалах сонирхолгүй иргэдийг хасах, шинээр тарих иргэдэд газрыг нь шилжүүлэх ажлын хүрээнд Булган сумын тариалангийн газраа ашиглаагүй 10 иргэнээс 3,9 га газрыг хураан авч ногоо тарих хүсэлтэй 12 иргэнд олгон бүлгийн зохион байгуулалтанд оруулж, ногоо тариулж ногоочин өрхийн тоог нэмэгдүүлсэн.</p> <p>Эндээс дүгнэлт хийхэд орон нутгийн удирдлагуудын зохион байгуулалт, хариуцлага болон иргэдийн өөрсдийн санаачлага, хариуцлага, арчилгаанаас тарьцын амьдралтын хувь нь ихээхэн шалтгаалж байна гэж дүгнэж байна.</p> <p>Цаашид: “Чацаргана” төслийг хангалтгүй хэрэгжүүлсэн сумдын удирдлагуудтай хариуцлага тооцох</p> <p>“Чацаргана” төслийг хангалтгүй хэрэгжүүлсэн сумдууд бүл, өрх, иргэдээ шинэ зохион байгуулалтанд оруулж тариалах сонирхолгүй иргэдийг хасах, шинээр тарих иргэдэд газрыг нь шилжүүлэх ажлыг хийх</p> <p>-Төсөлд зарцуулсан хөрөнгө оруулалтыг нэгдсэн удирдлага, бүртгэлтэй болгож эзэнжүүлэх, эргэн төлөгдөх нөхцлийг тодорхойлж, гэрээ хийж баталгаажуулах зэрэг ажлуудыг хийхээр ажиллаж байна.</p> <p>Эгийн голын гүүрэн гарцанд хяналтын камер суурилуулах ажлыг гүйцэтгэсэн Монкабель систем ХХК-иар хяналтын камерын видео конвертирийг</p>		
--	--	--	--	--	--

			засварлуулснаар гүүрэн гарцны хяналтын камер хэвийн ажиллаж байна.		
12	Зөвлөмж 7 Төсвийн хөрөнгийг зориулалтын бус зарцуулах, хуульд нийцээгүй, шаардлага хангахгүй эрх зүйн актаар захиран зарцуулах явдлыг таслан зогсоох, ойн арга хэмжээний хүрээнд цугларсан хандив, хийгдсэн ажлуудын төсөв тооцоог олон нийтэд нээлттэй ил тод мэдээлэх	Булган аймгийн 80 жил тохиохтой холбогдуулан аймгийн ИТХТ-ийн 2017 оны 02 сарын 18-ны өдрийн 36 дугаартай тогтоолоор ойг угтаж хийх бүтээлч ажлын жагсаалт, төлөвлөгөөг баталсан боловч уг төлөвлөгөөнд төсвөөр хийгдэх ажлуудын төсвийг тодорхой оруулж батлуулаагүй, хийгдэх ажлуудыг жагсаалтаар баталсан нь төсвийн тухай хууль болон холбогдох журмуудыг зөрчсөн. Мөн ойтой холбогдуулан “Булган инноваци клуб” төрийн бус байгууллагатай хамтын ажиллагааны гэрээг аймгийн Засаг даргын орлогч, ойг зохион байгуулах комиссын дарга Ц.Бат-Өлзий, тус ТББ-ийн тэргүүн Х.Энхбат нар 2018 оны 04 сарын 17-ны өдөр байгуулсны дагуу тус ТББ-ын дансаар иргэд, байгууллага, аж ахуйн нэгжээс нийт 3.0 тэрбум төгрөг орчим хандив цугласан байна. Харин хандиваар цугларсан хөрөнгөөр хичнээн төгрөгний ямар ямар ажлуудыг гүйцэтгэсэн, хандивын тайланг гаргаагүй.	Булган аймаг байгуулагдсны түүхт 80 жилийн ойг тэмдэглэн өнгөрүүлсэн тухай асуудлаар аймгийн Иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын хуралдаанаар 2 удаа хэлэлцүүлээ. тус хуралдаанаас 2018 оны 12 сарын 03-ны өдрийн “Аймаг байгуулагдсны түүхт 80 жилийн ойг тэмдэглэн өнгөрүүлсэн дүнгийн тухай” 10/03 дугаар тогтоол, мөн хурлын 2019 оны 04 сарын 24-ний өдрийн “Аймаг байгуулагдсны 80 жилийн ойн хандивын бүрдүүлэлт, зарцуулалтын байдал хийсэн шалгалтын дүнгийн тухай” XI/01 дугаар тогтоолууд гаргасан. Мөн Булган аймгийн 80 жилийн ойгоор хандив өгсөн иргэн, аж ахуйн нэгж бүрээр гарган, хандивыг ямар ажил, арга хэмжээнд зарцуулсан талаарх тайланг аймгийн Засаг даргын Тамгын газрын Bulgan.gov.mn сайт, “Булган аймгийн Засаг даргын Тамгын газар” нүүр хуудсаар болон “Сайхан Монгол” ТВ-ийн шууд нэвтрүүлэг, “Хөгжлийн хөтөч” сонин, сумдын ЗДТГ-аар дамжуулан иргэд олон нийтэд мэдээлж ажиллалаа.		
13	Зөвлөмж 8 Худалдан авах ажиллагааны чиглэлээр мэргэшсэн алба хаагчдыг сургах, чадавхижуулах тендерийн үнэлгээний хороог байнгын бус ажиллагаатай байхаар зохион байгуулах, үнэлгээний хорооны бүрэлдэхүүнд мэргэжлийн	Худалдан авалтуудад ажилласан үнэлгээний хорооны гишүүдийн ажилласан давтамжийг судлахад үнэлгээний хорооны даргаар Д.Буманбаяр /АЗДТГ-ын ХӨХБТХ-ийн дарга/ нь 23 удаа, Ц.Батжаргал /ОНӨГ-ын дарга/ 25 удаа, гишүүнээр 17 удаа, Э.Түвшинмөнх /АЗДТГ-ын НБХ-ийн дарга/ 4 удаа, гишүүнээр 2 удаа, нарийн бичгийн даргаар	Сангийн яам, Төрийн өмчийн бодлого, зохицуулалтын газар, “Тогтвортой амжиргаа III” төсөл, “Худалдан авах ажиллагааны боловсрол олгох төв” ТББ, “Худалдан авах ажиллагааны хөтөч” ТББ-тай хамтран 2019 онд Худалдан авах ажиллагааны АЗ гэрчилгээ олгох сургалтыг 3 удаа зохион байгуулж 101 төрийн албан		

	<p>холбоод, иргэний нийгмийн байгууллагын төлөөллийг оролцуулах, тэдгээрийн хяналт тавих нөхцөлийг бүрдүүлэх</p>	<p>Б.Баярцэнгэл, Г.Давааням, Д.Уламбаяр, Д.Ариунжаргал нарыг давтамжтай байдлаар оролцуулдаг, мөн иргэний төлөөллөөр Ц.Даваадоржийг дангаар оролцуулан ажиллуулж байгаа нь олон нийтийн зүгээс ашиг сонирхлын зөрчилтэй гэх ойлгогдохуйц нөхцөл байдал бий болгож байгааг анхаарч, зөрчлийг дахин давтахгүй байх, АЗ сертификаттай иргэд, албан хаагчдын оролцоог нэмэгдүүлэх, хөндлөнгийн хяналтын тогтолцоог сайжруулах.</p>	<p>хаагч, иргэд гэрчилгээ авснаар аймгийн хэмжээнд худалдан авах ажиллагааны АЗ гэрчилгээ эзэмшсэн 202 төрийн албан хаагч, иргэн ажиллаж байна. Сум болон агентлагийн худалдан авах ажиллагааг хариуцан ажиллаж байгаа албан хаагчдад Цахим тендер зохион байгуулах сургалтыг зохион байгуулж 23 төрийн албан хаагч хамрагдсан. Тендер шалгаруулах үнэлгээний хороонд АЗ гэрчилгээ шинээр авсан Булган сумын иргэн Ц.Даваадорж, Х.Баясгалан, Д.Шийрэвжамц, Д.Туяа, Ц.Энхжаргал нарыг иргэний төлөөллөөр худалдан авах ажиллагаанд тогтмол оролцуулж, иргэд, олон нийтийн хяналт тавих боломжоор ханган ажиллаж байна. Худалдан авах ажиллагаа зохион байгуулах үнэлгээний хорооны гишүүдийг байнгын бус ажиллагаатай байлгах зорилгоор аймгийн Засаг даргын Тамгын газрын Хууль, эрх зүйн хэлтэс, Санхүү, төрийн сангийн хэлтэс, Хөрөнгө оруулалт, хөгжлийн бодлого төлөвлөлтийн хэлтэс, Нийгмийн бодлогын хэлтэс, Байгаль орчин аялал жуулчлалын газар, Газрын харилцаа, барилга хот байгуулалтын газар, Статистикийн хэлтсийн дарга, мэргэжилтнүүдийг үнэлгээний хороонд эрхэлсэн ажил, үүрэгтэй нь уялдуулан оролцуулж байна. 2019 оны бараа, ажил үйлчилгээ худалдан авах ерөнхий төлөвлөгөөнөөс 35 төсөл арга хэмжээний худалдан авах ажиллагааг зохион байгуулах</p>		
--	--	--	--	--	--

			эрхийг сумын Засаг даргын Тамгын газарт шилжүүлсэн. Орон нутгийн өмчийн газрын худалдан авах ажиллагаа хариуцсан мэргэжилтнүүдэд сумдыг бүсчилэн хариуцуулж эрх шилжүүлсэн төсөл арга хэмжээ, сум хөгжүүлэх сангийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжих төсөл арга хэмжээнүүдийн худалдан авах ажиллагаанд хяналт тавьж, тухай бүр нь мэргэжил арга зүйн зөвлөгөө өгч, холбогдох хууль журмын хэрэгжилтийг хангах зорилгоор шаардлагатай тохиолдолд үнэлгээний хороонд гишүүнээр оруулан ажиллаж байна.		
14	Зөвлөмж 9 Аймгийн ОНӨГ нь худалдан авах ажиллагааны чиглэлээр мэргэжил, арга зүйн зөвлөгөөгөөр ханган ажиллаж, сумдад хэрэгжүүлж буй төсөл арга хэмжээг цахимжуулахад анхаарах Орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгийг зориулалтын бус зарцуулахаас урьдчилан сэргийлэх тодорхой арга хэмжээ авч ажиллах.	Баяннуур сум: сумын ИТХ-ын хуралдааны 2016 оны 12 сарын 15-ны өдрийн 03/02 дугаар тогтоолоор ОНХС-аас нийт 3 төсөл арга хэмжээг 15833200 төгрөгөөр санхүүжүүлэхээр баталсан, 2017 оны 06 сарын 09-ний өдрийн 5/02 дугаар тогтоолоор 8 арга хэмжээг 28377200 төгрөгөөр санхүүжүүлэхээр баталсан, 2017 оны 12 сарын 15-ны өдрийн 06/04 дугаар тогтоолоор 7 арга хэмжээг 27300000 төгрөгөөр санхүүжүүлэхээр тус тус баталсны дагуу төсөл арга хэмжээнүүдийг хэрэгжүүлж ажилласан хэдий ч Төсвийн тухай хууль, Сангийн сайдын 2014 оны 43 дугаар тушаалаар баталсан журамд заасан хөрөнгө оруулалт, хөтөлбөр, төсөл арга хэмжээ нь хуульд заасны дагуу техник эдийн засгийн үндэслэл, хийгдсэн зураг төсөв нь батлагдсан, байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээ хийгдсэн, бусад зөвшөөрөлтэй байх гэснийг бүрэн	Баяннуур сумын ЗДТГ-аас 2019 онд 5 төсөл арга хэмжээг 27.500.000 төгрөгөөр санхүүжүүлэн ажилласан бөгөөд Сангийн сайдын 2014 оны 43 дугаар тушаалаар баталсан журамд заасан хөрөнгө оруулалт, хөтөлбөр, төсөл арга хэмжээ нь хуульд заасны дагуу техник эдийн засгийн үндэслэлтэй, зураг төсөв нь батлагдсан, байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээ хийгдсэн, бусад зөвшөөрөлтэй байх гэсэн заалтыг бүрэн хэрэгжүүлэн ажилласан болно. Мөн дэд хөтөлбөрүүдэд хувиарлагдсан хөрөнгийг зориулалтын дагуу зарцуулсан болно.		

		хэрэгжүүлэн ажиллуулаагүй, дэд хөтөлбөрүүд нэрийн дор батлуулсан төсөл арга хэмжээний зардлыг зөвхөн тэмцээн уралдааны шагналд зарцуулсан зөрчлүүд илэрсэн.			
15		<p>Дашинчилэн сум: Төсвийн тухай хууль, Сангийн сайдын 2014 оны 43 дугаар тушаалаар баталсан журамд заасан хөрөнгө оруулалт, хөтөлбөр, төсөл арга хэмжээ нь хуульд заасны дагуу техник эдийн засгийн үндэслэл, хийгдсэн зураг төсөв нь батлагдсан, байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээ хийгдсэн, бусад зөвшөөрөлтэй байх, мөн Сангийн сайдын 2012 оны 244 дүгээр тушаалаар баталсан журамд заасан хөтөлбөр төсөл арга хэмжээг хэрэгжүүлснээс бий болох үр өгөөжийг хэн хүртэх, хэдэн хүн ашиг хүртэх, иргэдийн амьдралд хэрхэн нөлөөлөх, төслийн нийт өртөг зэрэг үзүүлэлтийг тодорхой тооцоолж тусгаагүй, төлөвлөгөөнд төсөвт өртөг, үр ашиг, үр өгөөжийг нь тодорхой ажлыг төсөвлөж тусгасан, дэд хөтөлбөрүүд нэрийн дор батлуулсан төсөл арга хэмжээний зардлыг зөвхөн тэмцээн уралдааны шагналд зарцуулдаг зөрчлүүд давтагдсан.</p>	<p>Дашинчилэн сумын төсөвт байгууллагууд хөрөнгө оруулалт, хөтөлбөр, төсөл арга хэмжээгээр хэрэгжүүлж буй ажлуудыг Төсвийн тухай хууль, Сангийн сайдын 43 дугаар тушаалыг мөрдлөг болгон холбогдох бичиг баримтуудыг бүрдүүлэн ажиллаж байна. Төсөл хөтөлбөрүүдийг үр дүнтэй хэрэгжүүлж, сумын Засаг даргын захирамжаар ажлын хэсэг байгуулж, үр дүн, зарцуулалтад нь хяналт тавин зохих зардалд зарцуулан ажиллаж байна.</p>		
16	<p>Зөвлөмж 10 Авлигатай тэмцэх газрын даргын 2018 оны 11 сарын 14-ний өдрийн тушаалаар батлагдсан “Албан тушаалтан өөрт ногдуулсан сахилгын шийтгэлийн талаарх мэдээллийг холбогдох этгээд болон нийтэд өөрийн зардлаар хүргэх арга хэмжээний журам”-ыг хэрэгжүүлэх,</p>	<p>Захиргааны ерөнхий хуулийн шаардлагад нийцүүлэн “Албан тушаалтан өөрт ногдуулсан сахилгын шийтгэлийн талаарх мэдээллийг холбогдох этгээд болон нийтэд өөрийн зардлаар хүргэх арга хэмжээний журам”-ыг шинэчлэн боловсруулж, Авлигатай тэмцэх газрын даргын 2018 оны 11 сарын 14-ний өдрийн А/123 дугаар тушаалаар батлагдсан бөгөөд уг журам нь санд 2018 оны 11 сарын 17-ны өдрийн 4036 дугаартай</p>	<p>Авлигатай тэмцэх газрын даргын тушаалыг хэрэгжүүлэн мөрдөж ажиллах талаар аймгийн удирдах ажилтны шуурхай хуралдаанаар танилцуулж, чиглэл зөвлөмжийг хүргүүлсэн. 2019 онд ашиг сонирхлыг зөрчил гаргаж албаны давуу байдлаа хэтрүүлсэн Бүрэгхангай сумын Засаг дарга Н.Эрхэмбаяр, Эрүүл мэндийн газрын дарга С.Нарантуяа нарт аймгийн Засаг даргын захирамжаар сахилгын шийтгэл</p>		

	хугацаанд холбогдох мэдээллийг ирүүлж хэвших	бүртгэгдсэн. Журмын 4.1-т “Албан тушаалтанд сахилгын шийтгэл ногдуулсан талаарх мэдээллийг холбогдох этгээдэд хүргэсэн болон нийтэд мэдээлсэн өдрөөс хойш ажлын 5 өдрийн дотор журмын 2.1, 3.1-т заасан мэдээллийг тухайн албан тушаалтанд сахилгын шийтгэл ногдуулсан шийдвэр /хуулбар/-ийн хамт эсхүл холбогдох мэдээллийг цахим хэлбэрээр Авлигатай тэмцэх газарт ирүүлнэ” гэж заасныг мөрдөн ажиллах шаардлагатай	ногдуулж, журмын дагуу олон нийтэд мэдээлсэн. Дээрх сахилгын шийтгэл ногдуулсан албан хаагчдын талаарх материалыг АТГ-т хүргүүлсэн.		
17	Зөвлөмж 11: Албан тушаалтан томилогдсноос хойш хуульд заасан хугацаанд хувийн ашиг сонирхол, хөрөнгө орлогын мэдүүлэг гаргах чиглэлээр салбарын хэмжээнд зохион байгуулалтын арга хэмжээ авах, мэдүүлэг хугацаандаа гаргаагүй албан тушаалтанд хариуцлага тооцох, хяналтыг сайжруулах.	Авлигын эсрэг хуулийн 10.3 дахь хэсэг, НАНБХАСЗАСЗУСТХуулийн 23.3-т заасан мэдүүлэг гаргагч албан тушаалтан хувийн ашиг сонирхлын болон хөрөнгө орлогын мэдүүлгээ тухайн албан тушаалд сонгогдсон буюу томилогдсон өдрөөс хойш 30 хоногийн дотор, цаашид тухайн албан тушаалыг хашиж байгаа хугацаандаа жил бүрийн 02 сарын 15-ны дотор шинэчлэн гаргах үүрэгтэй. Гэтэл тус аймгийн хэмжээнд 2017 оны 09 сараас 2018 оны 09 сарын байдлаар томилогдсон 9 албан тушаалтан дээр дурдсан үүргээ биелүүлээгүй буюу томилогдсон өдрөөс хойш хуулийн хугацаанд хувийн ашиг сонирхол, хөрөнгө орлогоо мэдүүлээгүй зөрчил давтан давтан гаргасан. Дээр дурдсан үүргээ биелүүлээгүй 5 албан тушаалтанд Авлигын эсрэг хуулийн 13.8.1-д заасны дагуу тухайн албан тушаалд томилогдсноос хойш хувийн ашиг сонирхлын сонирхлын мэдүүлэг болон хөрөнгө, орлогын мэдүүлгээ хугацаа хоцроосон тул сануулах шийтгэл, 4 албан тушаалтанд дээрх хуулийн 13.8.2-т заасны дагуу албан	2019 оны эхний 10 сарын байдлаар аймгийн Засаг дарга томилдог 8 албан тушаалтаны ХАСУМ-ыг хянуулан 7 албан хаагчийн томилгоог хийж, хуулийн хугацаанд нь хөрөнгө орлогын мэдүүлгийг мэдүүлсэн байна. Төрийн албаны тухай хууль шинэчлэгдэн хэрэгжиж эхэлсэнтэй холбогдуулан ажлын сул орон тооны сонгон шалгаруулалт зарлаагүй хүлээгдэж байна.		

		тушаалын цалингийн хэмжээг нэг сарын хугацаатай 30 хувь бууруулах шийтгэл тус тус ногдуулсан.			
18	Зөвлөмж 12 Төрийн мэргэшсэн албан хаагчдыг зөвхөн хуульд заасан үндэслэлээр ажлаас чөлөөлөх, албан тушаал дэвшүүлэх, удирдах албан тушаалд томилохдоо мерит зарчмыг удирдлага болгох, албан тушаалаас чөлөөлөхтэй холбогдуулан төсвийн хөрөнгийг үр ашиггүй зарцуулж байгаа зөрчлийг давтан гаргахаас урьдчилан сэргийлэх	Төрийн албан хаагчийг үндэслэлгүйгээр ажлаас чөлөөлдөг зөрчил арилахгүй байна. Тухайлбал: Булган аймгийн хэмжээнд бүтэц зохион байгуулалтын өөрчлөлтөөр 2016-2017 онд 14 албан хаагчийг чөлөөлж 36322733 төгрөгийн тэтгэмж, 3 албан хаагчийг шүүхийн шийдвэрийн дагуу эргүүлэн томилж, нөхөн олговорт улсын төсвөөс 13106434 төгрөгийг тус тус олгосон бол 2018 онд уг зөрчил дахин давтагдаж ту аймгийн Музейн захирлыг үндэслэлгүйгээр үүрэгт ажлаас нь чөлөөлж нөхөн олговорт улсын төсвөөс 1564684 төгрөгийг олгосон зөрчлийг давтан гаргасан байна. Ажлаас үндэслэлгүй халагдсан, чөлөөлөгдсөн этгээдийг шүүхийн шийдвэрийн дагуу ажилд нь эгүүлэн томилж, ажилгүй байх хугацааны цалин хөлс, нийгмийн даатгалын шимтгэл зэргийг захиргааны байгууллагаас нөхөн төлж төсвийг үр дүнгүй зарцуулж, хохирол учруулж байгаа учраас хууль бус шийдвэр гаргасан буруутай албан тушаалтнаар хохирлыг буцааж төлүүлж барагдуулах талаар арга хэмжээг зохион байгуулах шаардлагатай байна. Захиргааны ерөнхий хуулийн 103.1, мөн Иргэний хуулийн 498.5 дахь заалтын хэрэгжилтийг хангуулах талаар удирдлага зохион байгуулалтын арга хэмжээ авч ажиллах нь зүйтэй байна.	2019 онд Төрийн албаны тухай хуулийн 44.1-т заасны дагуу аймгийн Засаг даргын захирамжаар Аймгийн ЗДТГ-ын Нийгмийн бодлогын хэлтсийн дарга Э.Түвшинмөнх, Боловсрол, соёл урлагийн газрын дарга Б.Эрдэнэбаатар нарын сэлгэн ажиллуулсан, Хөдөлмөрийн тухай хуулийн 40.1.3-т заасны дагуу Хялганат тосгоны Ерөнхий боловсролын сургуулийн захирлын үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч Ж.Цэндмаа, Төрийн албаны тухай хуулийн 46.2.4-т заасны дагуу Орон нутгийн өмчийн газрын дарга Ц.Батжаргалыг, аймгийн ЗДТГ-ын Хууль, эрх зүйн хэлтсийн Архивын тасгийн дарга Төрийн албаны тухай хуулийн 46.2.2-т заасныг дагуу Т.Дорж нарыг ажлаас чөлөөлж, Хөдөлмөрийн тухай хуулийн 40.1.4, Хөдөлмөрийн гэрээг үндэслэн Булган сумын 7-р цэцэрлэгийн эрхлэгч Б.Мягмарцэндийг ажлаас халсан. Булган сумын 7 дугаар цэцэрлэгийн эрхлэгчээр ажиллаж байсан Б.Мягмарцэнд Сум дундын Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхэд гомдол гаргасны дагуу иргэний хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаа явагдаж байна.		

ХЭРЭГЖИЛТ ГАРГАСАН:

ХУУЛЬ, ЭРХ ЗҮЙН ХЭЛТСИЙН ДАРГА

Б.ОДХҮҮ

ХЯНАСАН:

ЗАСАГ ДАРГА

З.БАТЗОРИГ